

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Doksanıncı inikat

7 . VIII . 1944 Pazartesi

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — Sabık zabıt hulâsası	100	nun lâyihası ve Millî Müdafaa, Bütçe ve	
2. — Havale edilen evrak	100	Dahiliye Encümenleri mazbataları (1/319)	101:
3. — Müzakere edilen maddeler	101		103
1. — Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülü hakkındaki 3656 sayılı kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin Adliye Vekâleti kısmında değişiklik yapılmasına dair kanun lâyihası ve Adliye ve Bütçe Encümenleri mazbataları (1/283)	101	3. — Münakalât Vekâletinin hazerde yapmakta olduğu münakale, muhabere ve mürasele işlerinin umumî ve kısmi seferberlikte ve fevkalâde hallerde ne suretle ifa edileceğine dair kanun lâyihası ve Münakalât Encümeni mazbatası (1/334)	103:104
2. — Havadan indirme ve denizden çıkarmalara karşı mücadele hakkında ka-		4. — Sivil halkın muvakkat tahliyesi hakkında kanun lâyihası ve Muvakkat Encümen mazbatası (1/333)	104:111

1. — SABIK ZABIT HULÂSASI

Çorum Mebusu İsmet Eker'in teşriî masuniyetinin kaldırılmasının Devre sonuna bırakılmasına;

Mardin Mebusu Dr. Aziz Uras'ın masuniyetinin kaldırılmasına mahal olmadığına dair Adliye Encümeni mazbataları kabul olundu;

İspirto ve ispirtolu içkiler hakkındaki 4250 sayılı kanunun 21 nci maddesinin değiştirilmesine müteallik kanun teklifi ile;

Türkiye - Finlândiya Ticaret ve Tediye Anlaşmasının 1 Mayıs 1945 tarihine kadar uzatılmasına;

Türk - Macar Ticaret ve Tediye Anlaşmalarıyla merbutlarının kabul ve tasdikına;

Türk - Romen Ticaret ve Tediye Anlaşmalarıyla merbutlarının 15 Mayıs 1944 tarihine kadar uzatılması hakkında teati olunan mektupların kabul ve tasdikına;

Türk - Romen Ticaret ve Tediye Anlaşmasıyla merbutlarının kabul ve tasdikına;

Avukatlık Kanununun beşinci maddesi hükümlerinin 18. I. 1948 tarihine kadar tehirine;

Adliye siciline dair olan kanun lâyhalarının birinci müzakereleri yapıldı;

Askerî Muhakeme Usulü Kanununun 30 ncu maddesinin değiştirilmeşi;

3656 sayılı kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin Ziraat Vekâleti kısmında değişiklik yapılması;

Harp okulu Birinci tabur 6 nci bölükte 1011 numaralı Hüseyinoğlu Mahmut Okay'ın mahkûm olduğu cezanın affı hakkındaki kanunlar da kabul olundu;

Pazartesi günü toplanılmak üzere inikada nihayet verildi.

Reis Vekili
Aydın
Dr. M. Germen

Kâtip
Samsun
N. Fırat

Kâtip
Tunceli

Necmeddin Sahir Silan

2. — HAVALE EDİLEN EVRAK

Lâyhalar

1. — Askerî okullar öğretmenleri hakkında kanun lâyihası (1/335) (Millî Müdafaa ve Bütçe Encümenlerine);

Mazbatalar

2. — Münakalât Vekâletinin hizada yapmakta olduğu münakale, muhabere ve mürasele

işlerinin umumî ve kısmi seferberlikte ve fevkalâde hallerde ne suretle ifa edileceğine dair kanun lâyihası ve Münakalât Encümen mazbatası (1/334) (Ruznameye);

3. — Sivil halkın muvakkat tahliyesi hakkında kanun lâyihası ve Muvakkat Encümen mazbatası (1/333) (Ruznameye).

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati : 15

REİS — R. Canrtaz

KÂTIPLER : N. Baydar (Malatya), B. K. Çağlar (Erzincan).

REİS — Celse açılmıştır.

MÜNAKALÂT V. Gİ. A. F. CEBESÖY (Konya) — Sayın arkadaşlarım; bugün Gelen evrak arasında bulunan Muvakkat Encümenenden çıkmış olan Münakalât Vekâletinin hizada yapmakta olduğu münakale, muhabere ve mürasele işlerinin umumî ve kısmî seferberlikte ve fevkalâde hallerde ne suretle ifa edileceğine dair kanun lâyihasının, Encümen müstaceliyetle müzakeresini teklif ediyor. Bendeniz de bugün ruznameye almarak müstacelen müzakeresini teklif ediyorum. Lûtfen kabul buyurmanızı istirham ederim.

REİS — Münakalât Vekili gelen evrak meyanında 2 numaralı lâyihanın bugün müzakere edilmesini teklif ediyorlar. Reyinize arz ediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

DAHİLİYE V. H. URAN (Seyhan) — Efendim, benim arzum da aynı mahiyette olacaktır. Gelen evrakın üçüncü numarasında sivil halkın muvakkat tahliyesine ait kanun lâyihasının ruznameye almarak müstacelen müzakeresini rica ediyorum.

REİS — Dahiliye Vekili gelen evrakın üçün-

cü numarasında bulunan sivil halkın muvakkat tahliyesine ait kanun lâyihasının ruznameye

alınmasını istiyorlar. Kabul buyuranlar ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

3. — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1. — Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülü hakkındaki 3656 sayılı kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin Adliye Vekâleti kısmında değişiklik yapılmasına dair kanun lâyihası ve Adliye ve Bütçe Encümenleri mazbataları (1/283) [1]

REİS — Lâyihanın ikinci müzakeresidir.

Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülü hakkındaki 3656 sayılı kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin Adliye Vekâleti kısmında değişiklik yapılması hakkında kanun

MADDE 1. — 3656 sayılı kanuna bağlı (1) sayılı cetvel ile tadil ve eklerinin Adliye Vekâleti kısmından ilişik (1) sayılı cetvelde derece, unvan ve adedleri gösterilen memuriyetler çıkarılmış ve yerine (2) sayılı cetvelde derece, unvan ve adedleri gösterilen memuriyetler konulmuştur.

REİS — Maddeyi kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinden mer'idir.

REİS — Maddeyi kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Bu kanunun hükümlerini İcra İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

REİS — Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Heyeti umumiyesini reyinize arz ediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

2. — Havadan indirme ve denizden çıkarmalara karşı mücadele hakkında kanun lâyihası ve Millî Müdafaa, Bütçe ve Dahiliye Encümenleri mazbataları (1/319) [2]

MİLLÎ MÜDAFAA VEKİLİ Gİ. A. R. AR-TUNKAL (Manisa) — Muhterem arkadaşlarım, Bu kanun lâyihasının müstacelen müzakeresini arz ve rica ediyorum.

REİS — Havadan indirme ve denizden çıkarmalara karşı mücadele kanun lâyihasının, Hükümet müstacelen müzakeresini istiyor. Kabul buyuranlar ... Kabul etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Heyeti umumiyesi hakkında mütalâa var mı? Maddelere geçilmesini reye arz ediyorum: Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

[1] Birinci müzakeresi 87 no'lu inkişat zaptıdır.

[2] 229 a ek basmayazı zaptın sonundadır.

Memleket içi düşmana karşı silâhlı müdafaa mükellefiyeti kanunu

MADDE 1. — Fevkalâde hallerde ve seferde havadan kıta indirmelerine, paraşütçülere ve denizden çıkarmalara ve hudutlardan sızmalara karşı o mahallin 15 kilometre çevresi içinde bulunan 16 yaşını bitirmiş ve 60 yaşını ikmal etmemiş vatandaşlar ihtiyaca göre silâhla mukavemet etmekle mükellef tutulurlar. Yaş haddi kadımlar için yirmi ile kırk beş arasındır.

REİS — Madde hakkında mütalâa var mı? Reye arz ediyorum: Kabul buyuranlar ... Kabul etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Erkek vatandaşlar bu mükellefiyeti başarmak için lüzum görülen mahallerde yılda en çok 72 saat ve 9 günü geçmemek üzere ders ve talim görmek mecburiyetindedirler.

Mükellef tutulabilecek kadın vatandaşların talimi, kendi köyülerinden veya mahallelerinden yukarıki fıkra mucibince talim görmüş öğretmenler tarafından kendi köyü veya mahallelerinde müsait zamanlarda yaptırılır.

REİS — Mütalâa var mı? Reye arz ediyorum: Maddeyi kabul buyuranlar ... Kabul etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Bunların sağlık durumlarının mükellefiyete elverişliliği ile vazifeleri dolayısıyla mükellefiyetten hariç tutulacaklar ve talim, terbiye ve istihdam tarzları ve bağlanacakları yerler ve bu teşkilâtla alâkalı memurlara verilecek vazife ve salâhiyetler İcra Vekilleri Heyetince tâyin ve vatandaşları mükellef kılan hükümleri ilân olunur.

Kadınların gebelik, çocukluluk, kocalarının askerde bulunması gibi hususi vaziyetleri bu kararda gözönünde tutulur.

R. FENMEN (Kocaeli) — Efendim, her maddenin müstakil bir hüküm ifade etmesi itibariyle bu maddenin başındaki (bunların) kelimesinin yerine (kadınların) kelimesinin ikamesi daha vazih bir hüküm ifade eder. Eğer maksat kadınlar ise. Maksat ne ise (bunların) kelimesi yerine o maksadı ifade eden kelimenin ikamesini arz ve teklif ederim.

DAHİLİYE En. Na. G. PEKEL (Tokad) — Efendim, (bunlar) dâni maksat, birinci maddede yazılı olan bütün mükelleflerdir, erkek ve kadın. (Bunlar) ın yerine (bu mükellefler) dense de olabilir.

Dr. S. A DİLEMRE (Rize) — Birinci maddedeki mükellefler ...

DAHİLİYE En. Na. G. PEKEL (Tokad) — Yahut birinci maddedeki mükellefler de olabilir.

Fakat (bunlar) tâbiri bu mânâyı ifade ettiği anlaşıldığından bizden evvelki encümenler ve Hükümet böyle yazmış, biz de kabul ettik. Tavzihinde bir mahzur görmüyoruz.

Daha vazih olmasını temin için (birinci maddede yazılı mükellefler) olarak yazılmasını kabul ediyoruz.

REİS — Efendim, maddenin tadili hakkında tahriri bir teklif yoktur.

Maddeyi aynen reyinize arz ediyorum : Kabul buyuranlar ... Kabul etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 4 — Bunların silâhları, cephaneleri, talim ve terbiyeleri için, gerekli bütün malzeme teçhizat ve ikametgâhlarından beş kilometreden uzakta hizmete sevk edileceklerin işçileri ve icabında iskânları Millî Müdafaa Vekâleti bütçesinden temin olunur.

M. KARAĞAÇ (İsparta) — Aynı şey. Bu madde de (bunlar) diye başlıyor.

REİS — Tahriri bir teklif yok efendim.

M. KARAĞAÇ (İsparta) — Encümen istiyor.

REİS — Hayır.

R. FENMEN (Kocaeli) — Efendim, bendenizin teklifimi Encümen mazbata muharriri kabul ediyor.

REİS — Mazbata muharriri verdiği cevapta; mütereddit vaziyette bulundu. Esasen dahilî nizamname mucibince bu gibi tadiller için tahriri teklifte bulunmak lâzımdır.

Dördüncü maddeyi reyinize arz ediyorum. Kabul buyuranlar ... Kabul etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Hizmet esnasında bu hizmet dolayısıyla hastalananlar ile yaralanan ve ölenler hakkında askerlik mükellefiyeti dâhilinde olan emsali gibi muamele yapılır. Bu vazifeleri gönüllü olarak yapanlar da aynı hükümlerden istifade ederler.

REİS — Mütalâa var mı? Maddeyi kabul buyuranlar ... Kabul etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 6. — Bu kanun hükümlerine göre tesis edilen mükellefiyetlerden kaçanlar veya bu kanunun tatbikını herhangi bir şekilde zorlaştıranlar suçun derecesine ve ağırlığına göre beş liradan yüz liraya kadar para cezasına çarptırılır. Bu ceza, valiler ve kaymakamlar tarafından tâyin edilir ve Tahsili Emval Kanunu hükümlerine göre infaz olunur.

Cezanın infazı mükellefiyetin ifasını tehir etmez.

DAHİLİYE En. Na. G. PEKEL (Tokad) — Efendim, Bu maddede de ufak bir şey kalmış. Onun da ilâvesini encümen namına teklif ediyorum. Altıncı maddenin ikinci satırında (kaçanlar) kelimesinden evvel (davete icabet etmeyenlerle, icabetten sonra kaçanlar veya verilen

vazifeleri ihmal edenler) kısmının ilâvesini istiyoruz.

REİS — Encümenin tashihi veçhile maddeyi tekrar okutuyorum.

MADDE 6. — Bu kanun hükümlerine göre tesis edilen mükellefiyetlerde davete icabet etmeyenlerle, icabetten sonra kaçanlar veya verilen vazifeleri ihmal edenler veya bu kanunun tatbikını herhangi bir şekilde zorlaştıranlar suçun derecesine ve ağırlığına göre beş liradan yüz liraya kadar para cezasına çarptırılır. Bu ceza, valiler ve kaymakamlar tarafından tâyin edilir ve Tahsili Emval Kanunu hükümlerine göre infaz olunur.

Cezanın infazı mükellefiyetin ifasını tehir etmez.

REİS — Maddeyi bu şekilde reyinize arz ediyorum. Kabul buyuranlar ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 7. — Bu kanunun tatbikatı itibariyle halkı telâse veya heyecana düşürecek veya hut yanlış tedbir almağa veya bir tedbir almağa sevk suretiyle tehlikeye mâruz kılacak şekilde kasten asılsız veya mübalâğalı haberler yayanlar veya nakledenler üç aydan bir seneye kadar hapis cezasına çarptırılır.

REİS — Mütalâa var mı? Maddeyi kabul buyuranlar ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 8. — Bu kanun hükümlerine göre müdafaa işlerinde kullanılmak üzere hazırlanmış veya bu işe tahsis kılınmış olan tesisatı ve eşyayı kasten tahrip edenler veya hasara uğratanlar ve bu işe tahsis edilmiş olan esliha, cephane ve teçhizatı zorla alanlar ve çalanlar iki seneden sekiz seneye kadar ağır hapis cezasına çarptırılır.

Eğer bu zararlar failin ihmaliyle vuka gelirse ceza altı aydan üç seneye kadar hapistir.

REİS — Mütalâa var mı? Maddeyi kabul buyuranlar ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 9. — Kendisine tevdi edilmiş olan esliha ve her nevi eşyayı temellük edenler bir seneden üç seneye ve bunları kasten tahrip ve imha edenler altı aydan iki seneye ve bu eşyanın herhangi bir suretle ziyana veya istifade edilmeyecek bir hale gelmesine kasten sebebiyet verenler üç aydan bir seneye kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

REİS — Mütalâa var mı? Kabul buyuranlar ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 10. — Bu kanun icabı verilecek silâhları, herhangi hususi veya şahsi işlerde kullanılanlar hakkında Türk Ceza Kanununda muayyen cezalar bir kat fazlasıyla hükmedilir.

REİS — Kabul buyuranlar ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 11. — Yukarıki maddelerde yazılı cezaları mucip suçlar hakkında Meşhut Suçların Muhakeme Usulü hakkındaki 3005 sayılı kanun hükümleri tatbik edilir.

DAHİLİYE En. Na. G. PEKEL (Tokad) — Muhterem arkadaşlar, bu kanunda gösterilen ceza müeyyidelerini tatbik etmek için kullanılacak usulü muhakeme meşhut suçlar hakkındaki usuldür. Bunu encümenimiz kabul etti. Yalnız bendeniz sunu arz etmek isterim ki; Meşhut Suçlar Kanunu yalnız belediye hudutları dâhilinde olan suçlar içindir. Halbuki bunlar şehir ve kasaba sınırları içinde de, dışımda da vukua gelecektir. Yani bu suçlar hem şehirlerde, hem kasabalarda, hem köylerde vukua gelebilecek suçlardır. Onun için ister köylerde, ister kasabalarda, ister şehirlerde, hiç bir yerin hududu dâhiline girmiyen yerlerde vukua gelsin, nerede olursa olsun, bu suçlar hakkında Meşhut suçlar Kanunu tatbik edilecektir. Bunu tavzih için huzuruza geldim.

REİS — Başka mütalâa var mı? Maddeyi kabul edenler . . . Etmeyenler . . . Kabul edilmiştir.

İ. ARUKAN (Eskişehir) — Kanunun heyeti umumiyesi hakkında encümeninden bir sâlim var. Kanun umumîdir, hiç kimsenin istisna edilmemesi lâzım geliyor. Bazı şahıslar vardır ki diğer yerlerde onların daha mühim vazifeleri vardır. Bunlar da istisna edilmemiştir, encümen bunlar hakkında ne düşünüyor?

DAHİLİYE En. M. M. G. PEKEL (Tokad) — Muhterem arkadaşımın söylediği gibi, bu kanun umumîdir memleketin her tarafında tatbik edilecektir. Yine bu umumî kanun gibi bazı mükelleftiler tahmil eden kanunlar da mevcuttur ve hiç şüphesiz bunlar karşılaşacaktır.

Bu kanun esas itibarıyla âdeta askerlik kanununun bir eşidir. Zaman kısa olduğu için Askerlik kanunu kadar etraflı bir kanun süratle hazırlamağa müsait değildir. Onun için Hükümet de gayet muhtasar getirmiş. Dahiliye Encümeni zaruri gördüğü bazı hükümlerin mevcut olmadığını nazarı dikkate alarak onları ilâve için aldı ve ilâve etti.

Buyurduğunuz şey varittir. Encümen de bunu görmedi değil, gördü. Fakat üçüncü maddede bunun tatbikatı kararnamelele yapılacağı kabul edilmiş bulunmaktadır. Asıl bütün tafsilât; kimler istisna edilecektir, kimlere ne vazifeler verilecek, nerelerde istihdam edilecektir? Bunlar Heyeti Vekile kararnamelelerinde gösterileceği için bunu karşılayacağı kanaatındayız. Bunu kâfi gördük.

MADDE 12. — Bu kanun neşri tarihinden mer'idir.

REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 13. — Bu kanunun icrasına İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Lâyihanın Heyeti umumiyesini reyinize arz ediyorum. Kabul buyuranlar... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3. — *Münakalât Vekâletinin hazarda yapmakta olduğu münakale, muharebe ve mürasele işlerinin umumî ve kısmî seferberlikte ve fevkalâde hallerde ne suretle ifa edileceğine dair kanun lâyihası ve Münakalât Encümeni mazbatası (1/334) [1]*

REİS — Hükümet bunun müstacelen müzakeresini istiyor; bu teklifi kabul edenler... Etmeyenler... Müstacelen müzakeresi kabul edilmiştir.

Heyeti Umumiyesi hakkında mütalâa var mı?

Maddelere geçilmesini kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Münakalât Vekâletinin hazarda idare etmekte olduğu münakale ve muhabere ve mürasele işlerinin umumî veya kısmî seferberlik halinde ve fevkalâde hallerde ne suretle ifa edileceğine dair kanun

MADDE 1. — Münakalât Vekillîği, hazar zamanında idare etmekte olduğu alelümum münakale ve mürasele ve muhabere işlerini fevkalâde hallerle kısmî veya umumî seferberlik zamanında dahi tedvire devam eder. Bu gibi hallerde memleket müdafaası istek ve ihtiyaçları ön plânda tutulur.

REİS — Mütalâa var mı? Maddeyi reyinize arz ediyorum; kabul buyuranlar . . . Etmeyenler . . . Kabul edilmiştir.

MADDE 2 — Birinci maddede yazılı hizmetlerin sağlanması için Millî Müdafaa Vekâleti ve Genelkurmay Başkanlığının mütalâaları alınmak suretiyle hazarda Münakalât Vekâleti tarafından hazırlanacak projelere göre işletilecek nakil, muhabere ve liman vasıtalarıyla bunlara lüzumlu malzeme, alât ve edevat, teçhizat ve fabrika ve atelyelerle personelden icabedenler Millî Müdafaa Vekâletince Münakalât Vekâleti emrine verilir. Bu suretle temin edilen eşya ve tesisata mütaallik bedel ve tazminatın tediyeye ve mahsup tarzı Maliye ve Münakalât Vekilliklerince tesbit olunur.

REİS — Mütalâa var mı? Maddeyi reyinize arz ediyorum; kabul buyuranlar . . . Etmeyenler . . . Kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Birinci maddedeki hizmetlerin muntazaman icrasını temin için Münakalât Vekâleti câmiasına dâhil işletmelerin seferber-

[1] 248 sayılı basmayazı zaptın sonundadır.

lik ilânından en az üç ay evvel tâyin edilmiş olan memurlar, müstahdemler ve daimî amelesi ile mıntaka liman reisleri ve bunlara bağlı gemi muayene ve mesâha ve tasnif fen heyeti reis ve âzalarıyla liman reisleri ve bu kanunun ikinci maddesinde yazılır personel, Millî Müdafaa Vekâleti ve Genelkurmay Başkanlığının da muvafakatiyle seferde muvazzaf erat da dâhil olmak üzere tecil ve her türlü bedenî mükellefiyetten istisna edilirler.

Münakalât Vekâleti mümkün oldukça te-cilli şahıslar yerine askerlikle alâkası olmayanları peyderpey tedarik ve ihzarla mükelleftir.

REİS — Mütalâa var mı? Maddeyi reyinize arz ediyorum; kabul buyuranlar . . . Etmeyenler . . . Kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Mevcut tahsisat yetmediği ve yeni tahsisat istihsaline de vakit müsait bulunmadığı takdirde Münakalât Vekâletine mevdu veya bağlı münakale ve mürasele ve muhabere işlerinin durmaksızın görülebilmelerini sağlamak üzere Muhasebe Umumiye Kanununun 58 nci maddesi hükmünü tatbika İera Vekilleri Heyeti salâhiyetlidir.

REİS — Mütalâa var mı? Maddeyi reyinize arz ediyorum; kabul buyuranlar . . . Etmeyenler . . . Kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Birinci maddede zikredilen ahvalde Münakalât Vekâletine bağlı işletmelerden 2490 numaralı kanuna tâbi olanlar bu kanunun Millî Müdafaa Vekâletine mahsus hüküm ve müsaadelerinden istifde ederler.

REİS — Mütalâa var mı? Maddeyi reyinize arz ediyorum; kabul buyuranlar . . . Etmeyenler . . . Kabul edilmiştir.

MADDE 6. — Vekâlet câmiasına dâhil işletmelerin hususî mevzuatı ve umumî hükümler mahfuz olmakla beraber birinci maddenin şümulüne giren hizmetlerin ifası sırasında bu hizmetlerin ihlâlinden doğan suçların muhakemesi Münakalât Vekili veya salâhiyetli kılacağı makamlar tarafından telep edildiği takdirde bu suçları işleyen memur ve müstahdem ve amele ile 2 nci maddede yazılır personel askerî mahkemelerde muhakeme olunmak üzere en yakın vazifeli ve salâhiyetli adli âmirliğe tevdi olunabilir. Mu takdirde suçluların muhakemeeri askerî mahkemelerde yapılır.

Bu gibi maznunları muhakeme edecek askerî mahkemeler, maznunun veya maznunların en büyüğünün Teadül Kanunu derecesine göre aldığı maşa tekbül eden askerî rütbeğe göre teşkil olunur.

REİS — Mütalâa var mı?

İ. ARUKAN (Eskişehir) — Askerî mahkemelerde muhakeme edileceği muharrerdir. Şu halde cezalar hangi kanuna göre verilecektir? Askerî Ceza kanununa göre mi?

MUVAKKAT ENCÜMEN NAMINA T. B. BALTA (Rize) — Ahkâmı umumiyeye göre hareket edilecektir. Suğun mahiyetine göre hareket edilir.

REİS — Maddeyi reyinize arz ediyorum. Kabul edenler . . . Etmeyenler . . . Kabul edilmiştir.

MADDE 7. — Birinci maddede yazılır hizmetlerde vazifeli emmurlar münakale, muhabere ve mürasele emniyet ve intizamı ihlâl edenleri yakalıyarak derhal en yakın zâbrta memuruna teslim etmekle mükelleftirler.

Birinci fıkrada yazılır fiil ve hareketleri işleyen askerî şahıslardan oldukları takdirde haklarında tatbik olunacak muamele Millî Müdafaa ve Münakalât Vekâletlerince tanzim ve tesbit edilecek esaslar dâhilinde cereyan eder.

REİS — Maddeyi reyinize arz ediyorum. Kabul buyuranlar . . . Etmeyenler . . . Kabul edilmiştir.

MADDE 8. — 3634 sayılı kanunun 46 ve 47 nci maddeleriyle bu kanuna muhalif diğer hükümler kaldırılmıştır.

REİS — Maddeyi reyinize arz ediyorum. Kabul buyuranlar . . . Etmeyenler . . . Kabul edilmiştir.

MADDE 9. — Bu kanun neşri tarihinden mer'iidir.

REİS — Maddeyi reyinize arz ediyorum. Kabul buyuranlar . . . Etmeyenler . . . Kabul edilmiştir.

MADDE 10. — Bu kanunun icrasına İera Vekilleri Heyeti memurdur.

REİS — Kabul buyuranlar . . . Etmeyenler . . . Kabul edilmiştir.

Lâyihanın heyeti umumiyesini reyinize arz ediyorum. Kabul buyuranlar . . . Etmeyenler . . . Kabul edilmiştir.

4. — *Sivil halkın muvakkat tahliyesi hakkında kanun lâyihası ve Muvakkat Encümen mazbatası (1/333) [1]*

REİS — Bu maddenin müstacelen müzakeresi istenmiştir. Bu teklifi kabul edenler . . . Etmeyenler . . . Kabul edilmiştir.

Heyeti umumiyesinin müzakeresine geçiyorum.

C. S. BARLAS (Gaziantep) — Sivil halkın tahliyesine ait kanun hakikaten yerinde bir kanundur. Ben kanunun ana prensipleri hakkında söz söyleyecek değilim. Fakat kanunun cezai hükümleri dolayısıyla bir kaç söz söylemek istiyorum.

Gerek sivil halkın tahliyesi ve gerek bundan evvel havadan indirme ve denizden çıkarma hakkında kabul edilen kanun dolayısıyla konan cezai hükümler benim şahsi kanaatıma göre gayrikâfidir. Malûmu âliniz ceza iki ana prensibe istiyorum.

[1] 247 sayılı basmayazı zaptın sonundadır.

tinaden verilir: Ya cemiyet üzerinde ibreti müessire olması bakımından veya ferdin islâhı bakımından verilir. Hali harp tehlikeli ve geçici bir hal olması dolayısıyla bu sırada verilen cezai hükümlerin gayet ağır ferdin islâhı bakımından değil, cemiyete de ibret olması bakımından vazedilmesi lâzımgelir. Halbuki sivil halkın tahliyesi kanununda da gördüğüm cezai hükümler doğrudan doğruya Ceza Kanununun falan babına müstenittir. Bu kanunu acele kabul edelim, bu lâzımdır. Fakat benim Sayın Dahiliye Vekilinden ve Adliye Vekilinden temennim şudur ki, hali harp geçici bir hal olması dolayısıyla hali harbin doğurduğu suçlar için ölüm cezası gibi gayet ağır ahkâmı kodifiye etmek lâzımdır. Meselâ karartma yapıyor. Bu sırada sokakta giden bir kadının elinden para çantasını çeken neden ancak iki misli ceza görsün? Sonra bugünlerde vazifesini yapmayan bir Devlet memuru neden iki misli ağır ceza ile kurtulsun? Bu güne mahsus kanunlar yalnız gayet ağır cezai müeyyideleri koyan ve bu kanunu hazırlayıp gelecek iktimada huzurunuzda getirmesini Hükümetten temenni etmekteyim.

REİS — Lâyihamın heyeti umumiyesi hakkında başka mütalâa var mı? maddelere geçilmesini reye arz ediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Şehir, kasaba ve köylerin lüzumunda tahliye veya seyrekleştirilmesi hakkında kanun

MADDE 1. — Fevkalâde hallerde ve seferberliğe hazırlık kararında veya seferde muvakkaten tahliyesine veya seyrekleştirilmesine lüzum görülen yerlerdeki halk, canlı ve cansız vasıta, eşya ve malzeme, resmî dairelerle bilûmum müesseselerin para ve her türlü menkul kıymetleri, lüzumlu ve nakli kabil evrak ve eşyası İcra Vekilleri Heyeti kararıyla kısmen veya tamamen tahliyeye tâbi tutulabilir.

Tahliye ve seyrekleştirmenin, nakil ve yerleştirmenin tanzim şekilleri ve eşhasın beraberinde götürülecekleri eşya miktarı ve takip edilecekleri yollar ve gidecekleri yerler İcra Vekilleri Heyetince kararlaştırılır.

Çocuklar ve kimsesizler için lüzumunda kamplar tesisine ve kapılarda yerleştirilecek olanların iâşe ve ibatesine Hükümet salâhiyetlidir.

REİS — Mütalâa var mı? Reye arz ediyorum. Maddeyi kabul buyuranlar ... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Mahallin en büyük mülkiye memuru, tahliyenin temini için hakikî ve hükmi şahısların elinde bulunan bütün nakil vasıtalarına ve bunların işletenlere mükellefiyet vazedebilir.

Devlet ve Devlete bağlı idarelerle sermayesinin çoğu Devlete ait müesseselerin elinde bulunan bilûmum kara, deniz ve hava nakil vasıtalarından İcra Vekilleri Heyetince tanzim edilecek esaslar dâhilinde istifade eder.

REİS — Mütalâa var mı? Reye arz ediyorum. Kabul buyuranlar... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Birinci madde mucibince mürettep mahallerine nakledileceklerin masrafları Devlet tarafından ödenir. Tahliyeye tâbi tutulanlardan mürettep mahallerine gitmek istemeyenler tahliyeye tâbi muntaka hududu dışında istedikleri yerlere kendi masraflarıyla gidebilirler. Bu takdirde dahi tesbit olunan yolları takip etmeleri şarttır. Bu gibiler yalnız Devlete ait nakil vasıtalarından meccanen istifade ederler.

İ. ARUKAN (Eskişehir) — Burada Devlete ait vasıtalar diyor. Bunların içerisinde tabii şimendiferler dâhil değildir. Çünkü aşağıda sülsüle naklolunacağı yazılıdır.

MUVAKKAT EN. M. M. H. TUĞAÇ (Ağrı) — Devlet işletmelerine ait olan vasıtalar dır.

İ. ARUKAN (Eskişehir) — Yani hepsi dâhildir.

H. TUĞAÇ (Devamla) — Hepsi dâhildir.

İ. ARUKAN (Eskişehir) — Amma altta sülsülen bahsediyor.

H. TUĞAÇ (Ağrı) — Onları istisna ediyoruz.

İ. ARUKAN (Eskişehir) — Efendim, burada istediği yere gidenler Devlet vasıtalarından meccanen istifade eder deniliyor. Bence bunlar Devlet vasıtalarından mürettep olduğu yere kadar meccanen gitmelidir. Meselâ tahliye edeceğimiz zaman tahliye yeri Haydarpaşa için Eskişehir ise Erzurum'a kadar meccanen gidememelidir.

MUVAKKAT EN. M. M. H. TUĞAÇ (Ağrı) — Efendim, bu maddeden maksat tahliyeye tâbi olanların gidecekleri yerlere kadar Devlet nakil vasıtalarından istifadelerini temindir. Bu, Devletçe takarrür edecek mürettep mahallerine meccanen gidebilmelerini temin içindir.

İ. ARUKAN (Eskişehir) — Hükümetin tesbit ettiği mürettep mahal meselâ 300 kilometre ise o 500 - 600 kilometrelik yere gider, vasıtayı işgal eder.

MUVAKKAT EN. M. M. H. TUĞAÇ (Ağrı) Hükümet karar verir, bu iş için salâhiyeti vardır, aşağıdaki maddelerde buna dair hükümler mevcuttur.

REİS — Madde hakkında başka mütalâa var mı? Maddeyi reynize arz ediyorum. Kabul buyuranlar... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Mahallin en büyük mülkiye memuru tahliyeye tâbi tutulan halkın ve hayvanların barınması için tesbit olunan yollar üzerindeki konaklama mahallerinde ve yerleştirme

mtakalarında bulunan Devlete, hususi idare ve belediyelere ait binalardan istifade edebileceği gibi hakikî ve hükmi şahıslara ait boş binalara ve bunların kifayetsizliği halinde sahiplerinin zaruri ihtiyaçlarından fazlasını tahdit suretiyle açılacak yerlere yerleştirmek salâhiyetini haizdir.

Devlet işletmelerine ait binalardan İera Vekilleri Heyetinece tesbit olunacak esaslar dairesinde istifade olunur. Bu hususta Millî Müdafaa mükellefiyeti kanununun koyduğu tertip ve sıra esasları tatbik olunur.

REİS — Mütalâa var mı? Maddeyi kabul buyuranlar . . . Kabul etmeyenler . . . Kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Tahliye tâbi tutulanların yollarda ve yerleştikleri yerlerde iâşe ve sıhhi murakabeleri Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâletine, barındırılmaları Dahiliye Vekâletine ve muayyen mntakalara yerleştikten sonra çalıştırılmaları ve müstahsil hale getirilmeleri işi, bunlardan ziraat erbabının ziraat ve sanayi erbabının da İktisat Vekâletine aittir.

REİS — Mütalâa var mı? Maddeyi kabul buyuranlar . . . Kabul etmeyenler . . . Kabul edilmiştir.

MADDE 6. — Tahliye, nakil ve yerleştirme işlerinde mahallin mülkiye âmiri Devlet ve Devlete bağlı idarelerle, sermayesinin çoğu Devlete ait müesseselerin ve hususi idarelerle belediyelerin bilûmum memur ve müstahdemlerini istihdam salâhiyetini haizdirler.

H. KARAGÜLLE (Konya) — Arkadaşlar, bu maddede mümasil kanunlarda derpiş edilen bir husus mühmel geçilmiştir. O da şudur: Malûmu âlileridir ki, Teşkilâtı Esasiyenin bünyesi düşünülerek hâkimleri idari vazifelerde kullanmak âdet olmamış ve tatbikatta daima fevkalâde kanunlarda dahi istisna edilegelmiştir. Meselâ Yersarsıntısı Kanununda, Mahsulâtı Arziye Kanununda, hattâ diğer kanunlardan Hayvan Sayımı Kanununda bile bu böyledir. Burada bu istisna düşünülmemiştir. Bunu bir teklif ile Yüksek Heyetin dikkat nazarına arzeder ve hâkimlerin istisnaya tâbi tutulmasını rica ederim.

İ. ARUKAN (Eskisehir) — Efendim, bu maddedeki hüküm umumidir. İdare âmiri istediği memuru ve şahsı bu işle mükellef tutabilir. Halbuki bunun içinde bazı vazife sahipleri vardır ki, demin de arzettiğim gibi, tabii onları yerlerinden kıvıltırmak doğru değildir. Onun için bu maddeye hiç olmazsa kerre içinde (Seferberlik kanununda tecilli olanlar müstesnadır, denilmelidir. Meselâ Devlet Demiryolları işçisi. Bunun atelyesinde 500 - 600 işçisi vardır. Bu yerinden alınmaz. Hattâ Millî Müdafaa oraya yardım etmeye mecburdur.

Bir yanlışlığa mahal kalmamak, idare memurlarını müşkil bir vaziyette bırakmamak için; se-

ferberlik kanununda kimler müeccele ise onların bundan da müstesna olması lâzımdır. Maddeye bu fıkrayı ilâve ederlerse muvafık olur kanaatindeyim.

M. M. H. TUGAÇ (Ağrı) — Efendim; evvelâ H. Karagülle arkadaşımızın buyurdularına cevap vereyim. Bu tahliye işi; az çok geniş bir zamanda yapılabileceği gibi fevkalâde dar ve zahranlı zamanlarda da yapılabilir. Belki ekseriya bu gibi ahval karşısında bu işler yapılacaktır. Bu çok esaslı çetin, millî bir vazifedir. Bu vazifenin terettüp edeceği kimseler ise bilhassa memurlardır. Burada hâkimlerin, adliye memurlarının bu vazifeden istisna edilmemeleri keyfiyeti encümenimizde mevzu bahis oldu. Fakat ihtimal ki o zaman bu memurların mühim bir işi olmayabilir. Hattâ mühim bir işi varsa bile mülkiye âmiri bazı işleri durdurabilir, tahliye işlerini tercih eder ve bir vilâyette 10 - 15 kişiye baliğ olan bu arkadaşlarda istifade etmeyi düşünebilir. Bunu sağlamak için madde bu suretle yazılmıştır. Bu keyfiyetin mehakimin istiklâline münafî olup olmadığı meselesine gelince burada bahis mevzu olan şey bu çok mühim millî ve vatani vazifede müştereken çalışmaktır. İdare âmiri hâkimi emri altına alacak değildir. Mahaza rey yüksek heyetinizindir.

Arkan arkadaşımızın söylediğine gelince; arkadaşlar, müecceleleri bu işten istisna edecek olursak hiç kimse kalmaz. Zaten müeccele olmayanlar askerdedir. Sonra müeccele olanlar yalnız D. D. Yollarında değildir. Devlet memurlarının bir çoğu müecceledir. O halde müeccelelerin heyeti umumiyesini istisna etmek lâzım gelir.

Arkan arkadaşımız işletmelerden bahsettiler. Olabilir ki bir bombardmanla işletme âtil kalmıştır. Neden memurundan, amelesinden istifade edilmesin? Bunu da tasvibinize arz ediyorum.

İ. ARUKAN (Eskişehir) — Münakalât Vekili ne buyuruyorlar?

REİS — Başka mütalâa var mı? Bir takrir var okutuyorum.

Yüksek Reisliğe

Arzettiğim sebeblere binaen madde metnindeki (Mülkiye âmiri) ibaresinden sonra (Hâkimler müstesna olmak üzere) kaydının ilâvesini arz ve teklif ederim.

Konya

H. Karagülle

G. PEKEL (Tokad) — Muhterem arkadaşlar; zannededim ki harbi umumide tahliye edilen yerlerde içinizde bulunanlar vardır. Ben bazı tahliyelerde bizzat bulundum. Burada şunu şükranla, kendilerine memleket namına duyduğum minnetle arz ederim ki, tahliyede adliyeciler arkadaşlar daima ön safta en ağır hizmetleri seve seve aldılar. Öyle bir zamanda istisna düşünmekte bilmiyorum memleket namına fayda düşünülebilir?

Hangi memurun ne gibi işi vardır? buna gelinece; herhangi bir işin başında bulunan vali ve kaymakam da her halde bunu takdirden âciz değildir. Âcizse zaten o mevkiide durmaması lâzımdır.

Maddenin olduğu gibi geçmesinden memlekete daha büyük fayda tasavvur ediyorum.

H. KARAGÜLLE (Konya) — Arkadaşlar, hâkimlerin de münevver bir zümre olması dolayısıyla vatan hizmetinin istilzam ettiği hiç bir fedakârlıktan çekinmiyecekleri şüphesizdir. Fakat mesele hâkime bir vazifenin yaptırılması değildir. Mesele prensip ve Teşkilâtı Esasiye meselesidir. Dünyanın hiç bir yerinde bir hâkim bir dakika için de olsa, valinin emrine verilmemiştir. (Gürültüler). Takdir Heyeti Muhteremendir. Daha dün kabul ettiğiniz Yersarsıntısı Kanununda hâkimleri istisna ettik. Burada hâkimi icabında nahiye müdürünün emrine vereceğiz. Çünkü mülkiye âmiri yalnız vali değildir. Meselâ bir kazada 70 yaşında bir ağır ceza hâkimi vardır. Bir de genç kaymakam vardır. Bu hâkimi genç kaymakamın emrine veriyoruz (Gürültüler) Takdir sizindir.

(H. Karagülle'nin tavrı tekrar okundu).

REİS — Tavrı reymize arz ediyorum. Nazarı dikkate alanlar . . . Alınanlar . . . Alınmıştır.

O halde maddeyi aynen reymize arz ediyorum. Kabul buyuranlar . . . Etmeyenler . . . Kabul edilmiştir.

MADDE 7 — Nakil vasıtalarına ve hakiki ve hükmi şahıslara ait binalara bu kanun muvabince tatbik edilecek mükellefiyetler karşılığı olarak Millî Müdafaa Mükellefiyeti Kanununda yazılı usul ve esaslar dâhilinde tazminat verilir.

Devlete ait kara, deniz ve hava nakil vasıtalarıyla yapılacak nakliyat ücretleri, askerî nakliyata ait tarife gereğince Devletçe ödenir. Devlet, hususi idare ve belediye daire ve müesseselerinin, nakil ve yerleştirilmeleri de bu kanunla yazılı hükümler dairesinde temin olunur.

Tahliye edileceklerin sevk, iskân, işe ve sıhhi bakım ve iade masraflarıyla müstahsil hale getirilmeleri için lüzumlu görülecek masraflar, umumî muvazeneye dâhil daireler için, Muvazene Umumiye Kanununa bağlı! (A) işaretli cetvelin Maliye Vekâleti kısmında, mülhak bütçeli idareler için, bu idareler bütçelerinde Maliye Vekilligince açılacak hususi birer fasla tahsisat kaydı suretiyle ödenir.

Bu suretle kaydolunacak tahsisat derhal Büyük Millet Meclisinin tasvibine arz olunur.

Hususi idarelerle belediyeler yukarıda yazılı masrafları bütçelerinde açacakları hususi birer fasla tahsisat kaydetmek suretiyle ödemeğe mehzundur.

Umumî ve mülhak bütçelerle hususi idare ve

belediye bütçelerine bu suretle kaydedilecek tahsisatın sarf ve mahsup şekilleri İcra Vekilleri Heyetine tâyin olunur.

Dr. S. A. DİLEMRE (Rize) — Yedinci maddenin bir noktasında «üçüncü madde ile uymamazlık görüyorum. Devlete ait kara, deniz, hava nakil vasıtalarıyla yapılacak nakliyat ücretleri askerî nakliyata ait tarife gereğince Devletçe ödenir» deniyor. Fakat üçüncü maddede «tahliyeve tâbi tutulanlardan mürettep mahalle gitmeyenlerden . . . bu takdirde dahi tesbit edilen yolları takip etmeleri şarttır.» ve nihayet (. . . bu gibiler yalnız Devlete ait nakil vasıtalarından meccanen istifade ederler . . .) deniyor. Bir tarafta meccanen nakledilir deniyor, öte tarafta para ile nakledileceğinden bahsediliyor. Nasıl olur?

REİS — İzzet Arukan.

İ. ARUKAN (Eskişehir) — Bendeniz de aynı şeyi soracaktım. Biraz izahat versinler diye rica edecektim.

MUVAKKAT EN. M. M. H. TUGAÇ (Ağrı) — Efendim, üçüncü maddede yazılı olan «Devlet nakil vasıtalarından meccanen istifade ederler» hükmü eşhasa aittir. Eşhas meccanen nakledilecek ve bedelini Devlet ödiyecektir, ve öderken de 7 ne maddedeki şartlar dairesinde ödiyecektir. Zannedirim madde sarıhtır.

REİS — Başka söz istiyen var mı? Maddeyi reye arz ediyorum. Kabul edenler . . . Etmeyenler . . . Kabul edilmiştir.

MADDE 8 — Birinci madde muvabince tahliye mecbur olupta çıkmayanlar veya çıktuktan sonra müsaadesiz geri gelenler zabıta marifetiyle çıkarılırlar.

REİS — Kabul edenler . . . Etmeyenler . . . Kabul edilmiştir.

MADDE 9. — Bu kanun hükümlerine tevfi kan İcra Vekilleri Heyetine itiraz edilecek kararları hazırlamak ve bu işle alakalı Vekâletler arasında işbirliği temin etmek üzere Dahiliye Vekâletinde ilgili Vekâletlerin mütehasıs memurlarından mürekkep bir heyet teşkil olunur.

Lüzumunda bu maksatla bir büro tesis ve yeter derecede memur istihdam olunabilir. Bunların kadroları İcra Vekilleri Heyeti kararıyla tesbit olunur.

REİS — Mütalâa var mı? Reye arz ediyorum. Kabul buyuranlar . . . Kabul etmeyenler . . . Kabul edilmiştir.

MADDE 10. — A) Bu kanunun tatbikını zorlaştıranlar mahallin en büyük mülkiye âmiri tarafından beş liradan yüz liraya kadar hafif para cezasına çarptırılır. Parayı ödeyemeyenlerin cezaları müddeimumilliklere hapse tahvil suretiyle infaz olunur.

B) Tahliye, barındırma ve iade esnasında

izdilham ve kargaşalıktan veya vaziyetin doğurduğu şaşkınlıktan veya koruma noksanından faydalanmak suretiyle bu kanun hükümleri mucibince tahliyeye tâbi tutulanlar aleyhinde, Türk Ceza Kanununun 7, 8, 9 ve 10 neu bablarında yazılı suçları işleyenler hakkında tâyin edilecek cezalar da bu haller şiddet sebebi sayılır.

Bu suçlar hakkında meşhûr suçlar kanunu hükümleri tatbik olunur.

H. KARAGÜLLE (Konya) — Muhterem arkadaşlar cezai müeyyideler işlerin içtimai ehemmiyetine göre tâyin edilir. Bir hâdise cemiyet için ne kadar vahim ise mukabilinde cemiyetin alacağı tedbir de o kadar şiddetli olması prensiptir. Şimdi mevzuumuz, bir vatandaş ötedenberi oturduğu yerinden, siyasi ve askerî bir zaruret yüzünden başka bir ile, başka bir diyara kaldırmaktır. Bunlar eşyalarının, alacak vereceklerinin, daha bir çok âlâkalarının hepsini sakın olduğu yerde bırakarak başka bir yere gideceklerdir. Arkadaşlar dünyada bir çok misallerini görüyoruz. Çocuklar arasında babasından beşiğinden ayrılarak gidiyor. Kadımlar gidiyor. Bunun için bunlar iki bakımdan, bilhassa bu manzara içinde, iki bakımdan, şahıs cephesinden iki bakımdan ehemmiyeti âşikârdır. Birisi; âdabı umumiye bakımından, nizam yönünden emin olması. İkincisi de; aile nizamı bakımından emin olması, ırz ve namuslarının masun bulunması lâzımdır.

Bundan başka bunlar yanlarında ufak tefek kendi hayatı zaruretlerini ledelicap temin edecek neleri varsa alabilirler. Bunun için de yanında taşıdıkları malları emniyette olmalıdır. Şimdi fert bakımından böyle olmakla beraber Devlet ve vatan bakımından; arkadaşlar, ekseriya bu çeşit manzaralar kötü insanlara sermaye oluyor, kötü propağanda ekseriya böyle zamanda oluyor. Bunlara karşı cezri, esaslı tedbirlerin alınması zaruri olduğu kanaatındayım.

Bundan başka bu gibi hallerde herkes biran önce başını selâmette görmek ister. Tâyin olunan vasıtalar bunların toptan nakline imkân vermiyebilir. Bu takdirde postaları ayrı ayrı gruplara ayırarak vatandaşı maksut olan yerlerine götürmek icabedebilir. İşte böyle hallerde verilen talimat ve emirlere riayet etmek için sıkı tedbirler almak mecburiyeti vardır. Bunun için bendeniz lâyihamın derpiş ettiği ceza hükümlerini gayri kâfi görüyorum. Bu hükümler, şüphesiz okudunuz, şundan ibarettir: Bu gibi yerlerde halkın heyecanını ve vaziyetin icabet-tirdiği karışıklığı istismar ederek, Ceza Kanununun 7, 8, 9 ve 10 neu bentlerinde yazılı suçları işleyenlerin bu hareketlerini müşeddit sayıyoruz. Bu, nihayet takdirî bir şeydir. Beş gün hapis verir, bir gün de fazla ilâve eder. Arkadaşlar bu, bizim ihtiyacımıza gayri kâfidir. Bunun için bendeniz 7 nei bap'a ve saireye meselenin teşmiline hacet görmüyorum. Mesele şu-

dur: Bir defa Türk Ceza Kanununun 8 nei babında yazılı böyle adabı umumiye ve aile nizamını koruyacak tedbirlerin sıklaştırılması lâzımdır ki, o da kanunun ahvali âdiyede müebbet kürek addettiği hususat burada idam olmalıdır. Sonra diğer suçlarda ağır hapis, veya hapis tâyin etmiş ise, bu, 30 seneyi geçmemek üzere ağır hapis veya hapis cezası olmalıdır. Bundan başka küçük, intibahî cezalar vermek için bu işi sevkü idare eden Devlet idare âmirlerine 10 liradan 50 liraya kadar para cezasının verilmesi esasını kabul etmek lâzımdır. Bu, zaten lâyihada 5 liradan 100 liraya kadar kabul edilmiştir. Bundan başka arkadaşlar; Türk Ceza Kanununun 161 nei maddesinde, toplu veya dağımk böyle fevkalâde halleri istismar ederek neşir vasıtalarıyla veya şifahen ve sair suretlerle muzır tahrikâtta bulunanlar veya propaganda yapanlar için şiddetli cezalar vardır. Fakat kanunun bu hükümlerinin tatbik edilmesi için hali harbin husulünü şart koymuştur. Halbuki belki hali harp olmadan biz, bunu icraya lüzum görebiliriz. Görülüyor ki, hali harp olmasına rağmen iktiza vardır. Bu iktiza için de tedbir almak mecburiyetindeyiz. Onun için bendeniz bu gibi hali harp olmadan 161 nei madde hükümlerinin tatbik edileceğini derpiş eden ve bu mevzuda bir teklif arz ediyorum.

G. PEKEL (Tokad) — Muhterem arkadaşlar; bu 10 neu maddenin A fıkrasında idari makamlara 5 - 100 liraya kadar para cezası verileri salâhiyeti verilmiş bulunuyor. Bu parayı vermeyenler olursa onlar da müddeumumilîge verilip cezalarının paraya tahvil edileceğine dair bir hüküm mevcuttur.

Bundan evvel kabul buyurulan Havadan İndirme Kanununda da bu biçim bir ceza şekli mevcuttur. Bunların haricinde bir çok idari kanunlarla idari makamlara ve heyetlere para cezası verilme salâhiyeti verilmiştir.

Fakat bunların infazı için hemen hepsinde Tahsili Emval Kanunu tatbik edilmektedir.

Elde böyle bir sistem varken ayrıca başka bir yola gitmiyelim. Burada da Tahsili Emval Kanunu tatbik edilir diye bir fıkra koyalım. Bu hususta bir teklif arz ediyorum. Yüksek Heyetin bunu kabul ve tasvibini istirham ediyorum.

E. BARKIN (Zonguldak) — 10 neu madde tahliyede, zorlaştıran eshastan bahsolunuyor. Bu zorlaştırma tâbirini bir az müphem görüyorum. Esbabı mucibede de tazvih edici bir şey yoktur. Esbabı mucibede tahliye esnasındaki izdihamlardaki fırsatlardan istifade etmesi muhtemel kimselerin fenalıklarını önleyici tedbirlerin alınmasını lüzumlu gören encümenimiz, deprem kanunundaki hükümleri ve saire deniliyor.

Bir defa kanunun metnindeki tahliye esnasını-

da zorlaştırma tâbiri gayri vazıhtır. Zorlaştırma fiili çok mühim olabilir. Meselâ sabotaj hareketleri bile buraya girebilir. Tahliyede sabotaj olduğu takdirde 5 liradan 100 liraya kadar para cezası hakikaten hafiftir. Esbabı mucibede tahliye csnasındaki izdihamlardan fırsatlardan istifade edenler için dahi bu cezai müeyyedeği az buluyorum. Ve bu hususu Heyeti umumiyenin takdirine bırakıyorum. Yani kanundaki metnin ya tavzihi lâzımdır, yahut da cezanın teşdidini. Bunu Heyeti Umumiyenin takdirine arz ediyorum.

REİS — Başka mütalâa yoktur. Takrirleri okutuyorum.

Yüksek Reisliğe

Kürsüde arzettiğim sebep dolayısıyla 10 neu fıkranın sonundaki (Parayı ödeyemiyenlerin cezaları müddei umumiliklerce hapse tahvil suretiyle infaz olunur) cümlesi yerine:

(Bu ceza Tahsili emval kanunu hükümlerine göre tahsil olunur). Cümlesinin konmasını teklif ederim.

Tokad
A. Galip Pekel

MUVAKKAT En. M. M. H. TUGAÇ (Ağrı)

— Encümenince kabul edilmektedir.

Yüksek Reisliğe

Şifahen arzettiğim mucip sebeplere binaen 10 neu madde yerine kaim olmak üzere aşağıda arzettiğim dör tmaddenin bu maddedeki hükümler yerine ikamesiyle müteakıp maddeler numaralarının değiştirilmesinin Yüksek heyeti umumiyenin tasvibine arzını teklif ederim.

Konya Mebusu
H. Karagülle

Madde 10. — Tahliye işinin başlamasından itibaren mürettep oldukları mahallerde yerleşinceye kadar veya 3 neu madde gereğince serbest gitmekte muhtar olanlar kafilelerinden ayrılma-ya kadar izdiham ve kargaşalıktan ve vaziyetin tevhit edeceği şaşkınlıktan istifade ederek tahliyeye tâbi şahıslar üzerinde, Türk Ceza kanununun 8 neu babında yazılı âdabı umumiye ve nizamı aile aleyhine işlenen suçlarla bu kanunun 10 neu babında yazılı hırsızlık, yankesicilik, yağma, yol kesme, adam kaldırmak, dolandırıcılık, eşyâi cürmiyeyi satın almak ve saklamak suçlarının cezaları aşağıdaki esaslar dairesinde tertip ve hükmolunur.

Yukarda yazılı suçların faileri hakkında Türk Ceza Kanununda yazılı müebbet ağır hapse bedel idam cezası hükmolunur.

Muvakkat ağır hapis ve hapis cezaları 30 seneyi geçmemek üzere iki kat olarak tertip ve hükmedilir.

Ağır para cezası üç kat olarak verilir.

Bu hükümler tahliyeye tâbi mahaller içinde irtikâp olunan suçlara da şâmindir.

MADDE 12. — Sevk postalarının tefrik ve tanziminde ve istasyonlar, iskeleler vesair mahallerde hazırlanan vasıtalara bindirme ve indirme işlerinde ve işbu kanun gereğince yapılacak diğer işlerde verilen emirler ve talimatlara riayet etmeyenler memurların ihtarlarına rağmen bu hallerin de devam ettikleri takdirde mahallin en büyük mülkiye âmirinin emriyle kendilerinden 10 liradan 50 liraya kadar hafif para cezası alınır ve aynı fiili ikinci defa yapanlar hakkında Türk Ceza Kanunundaki tekerrür unsurları aranmaksızın Sulh hâkimi kararıyla 3 aydan 6 aya kadar hapis veya 50 liradan 500 liraya kadar ağır para cezası hükmolunur.

MADDE 13. — Bu maddede yazılı suçların tahkik ve muhakemesi vazife hükümleri mahfuz kalmak şartıyla işi en kolay halledecek mahkemede yapılır.

Yukarıdaki maddelerde yazılı suçların mahkemesinde Meşhut Suçlar kanunu tatbik olunur. Tevkif ve tahliye hususları umumî hükümler dairesinde cereyan eder.

MUVAKKAT En. M. M. H. TUGAÇ (Ağrı)

— Efendim, Hulki Karagülle arkadaşımız bu mevzuu Encümeninde de uzun uzadıya mevzuu bahis ettiler. ve bunun üzerinde epey zaman konuşuldu, görüşüldü aldığımız netice şudur: böyle bir çok cürümleri bir çok hâdiseleri tadat ederek her birine ayrı ayrı hususi cezalar vazedecek olursak Ceza Kanununun hemen birçok hükümlerini bunun içine almak iktiza ediyor. Binaenaleyh, şu, şu baplardaki suçlar işlenirse, vaziyet dolayısıyla, bunların ancak teşdidini icabeder diye bir hüküm kondu. Esasen burada cezayı ne kadar arttırsak arttıralım, netice itibariyle iş yine hâkimin kanaatine kalacaktır. Sonra bu nakil, barındırma, konaklama işleri Devlet teşkilâtının, inzibat, tren vesair memurlarının nezareti altında vukua gelmektedir. Böyle cebri şeylere karşı şiddetli cezalar koymayı Encümenimiz doğru bulmadı. Karar Heyeti Celilenindir.

REİS — Reye arz etmek üzere tekrar okutuyorum.

S. PEK (Kocaeli) — Yüksek Heyetinize ayrıca sözü uzatarak izah etmeğe lüzum yoktur ki, cezadan beklenen fayda ikidir. Birincisi : ceza verilen şahsı ıslâh eder. İkincisi: menafii âmmedir. Yani ceza sairleri için bir ibreti müessiredir. Tetkik ettiğimiz mevzu fevkalâde kanun mevzuudur. Yine biliyoruz ki, dünyanın her yerinde fevkalâde hallerin icabettirdiği bir takım suçlar için ağır cezalar veren bir takım hükümler konmuştur. Faraza karartma sırasında hırsızlık yapan, birisinin gırtlığına sarıllarak parasını alan bir kimseden bu fevkalâde şartlar arasında Tahsili Emval Kanununa göre beş lira tahsil edilir mi? Fevkalâde kanunun fevkalâde ola-

rak kabul ettiği cezalarla Tahsili Emval Kanununu bir arada söylemek dahi caiz değildir. Tahsili Emval kanunu mihayet bizde tabii hallerde ön mülâyim usullerin biraz daha şiddetlenmesinden ibarettir. Yoksa boşaltma sırasında hercümerçten istifade eden bir adam hakkında o, tatbik edilmez.

Bu itibarla tekrar edeyim ki, bu fevkalâde hallerin kanunu olan bu kanunların kabul ettiği cezalar, müntehaya kadar şiddetli olmalıdır. Çünkü burada artık şahsın iyileştirilmesi, salâhi hal mevzuubahis değildir, menafii umumiyeye, ibreti müessire mevzuubahistir. Bu itibarla karartma sırasında ev soymak, karartma sırasında şekavet, boşaltma sırasında hırsızlık, fevkalâde suçlardır. Bunların nevi de 8 - 10 u geçmez, bunları bir arada toplayıp fevkalâde cezalarla tecziye edilmeleri elbette mâkul olur.

G. PEKEL (Tokad). — Muhterem arkadaşlar, burada 5 liradan 100 liraya kadar para cezasıyla bu suçların karşılanması yerinde midir? değil midir? Ben bunun için söz almış değilim.

Bu lâiyhayı hazırlayan arkadaşlar, kezalik bundan evvel kabul ettiğiniz havadan indirmeye karşı alınacak tedbirler hakkındaki lâiyhayı hazırlayan encümen arkadaşları, idari makamlara böyle ceza vermek salâhiyetini vermekle bu işi daha süratle yürütmenin imkân olduğuna kani oldukları için bu cezaları koymuşlardır. Yine cezaların müessiriyetini temin etmek için cezayı veren makamlara Tahsili Emval Kanununa göre cezaların tahsili yoluna gitmek usulünü kabul etmiştir. Arkadaşlar, bu cezaya mâhkûm olanlara karşı yapılacak şey şudur; parayı getirip vermedi mi? ertesi günü Tahsili Emval Kanununa göre malı varsa haczedilir, para alınır, yoksa hapse tahvil edilir, gider. Günlerce, aylarca beklemez. Fakat bir makam cezayı verir, onu diğer bir makam infaza kalkarsa, arkadaşlar, hayatta rastladığımız gibi, biraz da iki makam arasında soğukluk varsa, infaz uzar gider. Buna meydan kalmaması için Dahiliye Encümeninin biraz evvel kabul ettiğimiz kanunda kabul ettiği gibi, idari cezanın infazı için Tahsili Emval Kanununu müessir görmüştür. Bu kanun da aynı mahiyettedir. Onun için bunda da aynı kanunun infaz vasıtası olarak kabulünü teklif ediyorum. Takdir Yüksek Heyetinizindir.

MUVAKKAT EN. REİSİ R. APAK (Tekirdağ). — Arkadaşlar, Hükümetin teklifinde, ki 8 nci maddedir, bu tahliye esnasında vuku bulacak güçlüklerle karşı tedbir olmak üzere çok basit bir teklif vardır. Encümen bunu biraz daha genişletmiştir. Bazı arkadaşlar encümeninde de aynen Hulki Karagülle arkadaşımızın ileri sürdüğü mütalâaya benzer mütalâalarda bulundular. Fakat biz Encümendeki arkadaşlar, Deprem Kanununu da bu hususta nazarı dikkate aldık, depremi dahi vâhim hâllere sahne ola-

bilecek bir vaziyet telâkki ettik, ki orada hiç böyle bir çok cezri tedbirler alınmamıştır. Binaenaleyh daha hafifi bir vaziyet olduğu için fevkalâde bir tedbir almağa lüzum görülmedi. Bunu arz etmek istiyorum.

H. KARAGÜLLE (Konya) — Muhterem arkadaşlar, sabrımızı suiistimal etmemek için pek kısa olarak yine bu mevzuâ temas edeceğim.

Arkadaşlar, tekrar edeyim ki, öyle bir gün ile, bir seneye bir gün ilâvesiyle ikmal olunabilecek bir unsur hukuki ile bu vaziyet, bu iş halledilemez. Meselâ burada deniliyor ki, Türk Ceza Kanununun 7, 8, 9, 10 ncu maddelerinde yazılı suçlar bu şerait içinde işlendiği zaman bu, esbabı müşeddide addolunarak altı aya bir gün ilâve tti mi iş bitmiştir. Buna bir fazla veremez. Çünkü cezanın yukarı haddi muayyendir ve hüküm muayyen hukuki unsurlara vâbestedir. Burada biz bu mevkiide değiliz. Biz içtimai bünyenin, halkın namusunu, şerefini, canını, malını bütün itina ile en şiddetli hükümlerle korumak mecburiyetindeyiz. Filhakika Hükümetin teklifi muhterem arkadaşım Rahmi Apak'ın beyanı veçhile, gelmişti. Sayın Dahiliye Vekilimizle bu mevzu üzerinde görüştük. Doğrudur, biz de memnun oluruz dediler. Kendileri buradadır, icabederse bu hususta kanaatlerini izhar edebilirler. Hakikat şudur arkadaşlar: Bu fevkalâde tedbiri yürütebilmek için fevkalâde teyide, fevkalâde müeyyideye, cezaya ihtiyaç vardır. Bunun için Yüksek Heyetten teklifimin kabulünü arz ve rica ediyorum.

161 nci maddede propaganda ve saire var. Fakat harp halindedir.

Harp hali olmadan da biz icraata geçebiliriz. İcraat sırasında leîm ruhlu, fena düşünceli kimseler halkın arasına karışabilir ve onların kuvveti mânaviyelerini kırabilir. Bunun için harb hali olmasa dahi 161 nci maddenin tatbik edilebileceğini derpiş ettim ve inanırım ki, Türk Ceza Kanunundaki ahengi harfi harfine, naçiz salâhiyetimle, muhafaza ederek bu tesisi yaptım. Kabulünü rica ediyorum.

REİS — Takrirleri reye arz etmek üzere tekrar okutuyorum.

(Tokad Mebusu G. Pekel'in takririni tekrar okundu).

REİS — Reyinize arz ediyorum. Nazarı itibara alanlar . . . Almyanlar . . . Nazarı itibara alınmamıştır.

Öteki takririni okutuyorum.

(Konya mebusu H. Karagülle'nin takririni tekrar okundu.)

Dr. A. S. DELİLBAŞI (Kütahya) — Usul hakkında söz istiyorum.

REİS — Buyurunuz.

A. R. ESEN (Sürid) — Bu hususta Adliye Vekilinin mütalâasını alalım. Adliye Vekili ne diyecek?

Dr. A. S. DELİLBAŞI (Kütahya) — Muhterem arkadaşlar; mesele gayet mühimdir. Burada izahat vermek lütfunda bulunan Millî Müdafaa Encümeni M. M. ile kıymetli reisi bendeniz gibi bu işte tamamiyle cahil olan bir arkadaşır. Yalnız kendi aklımla buluyorum ki mesele gayet mühimdir, zelzele işi gibi değildir.

Nakil işinde bir takım askerî inzibat, polis vesaire gibi vesaiti inzibatiye de kullanılacak. Fakat inzibat vesaitinin hiç bir zaman ahlâksızlığın tezahürüne mâni olmadığını size isim tasrih ederek hatıralarınızı uyandırmak istediğim feci bir vakada hepimiz gördük, biliriz. Onun için bendeniz verilen izahat tatmin etmiş değildir. Demin arzettiğim gibi, bendeniz hukuktan anlamadığım için acaba yanlış mı yapıyorum, doğru mu yapıyorum? Diye müspet mi rey vereyim, menfi mi rey vereyim diye korkarak, heyecanlanarak reyimi kullanacağım. Vakti viedanen, teklif edilen cezaların azlığı görülüyor. Fakat belki ben yanlış müşahede ediyorum, arttırılmasını istemekle belki yanlış hareket ediyorum. Belki de aksi vâkidir. Onun için lütfedip Adliye Encümeni erkânı veya Adliye Vekili bizi bu hususta tenvir buyursunlar.

ADLİYE V. A. R. TÜREL (Konya) — Arkadaşlar, Ceza kanunu, harp halinin her ihtimalini derpiş etmiş ve ona göre muayyen suçların cezaları, harp halinde işlendiği takdirde, arttırılmıştır.

Şimdi Hulki arkadaşımızın istediği iki şey var. Benim gördüğüme göre biri, bu cezalar iki kat olarak verilsin, harp hali olmasa dahi.

Sonra Mülkiye âmirlerine bir para cezası verme salâhiyeti ... Arkadaşımın fevkalâde zamanlarda bu gibi muayyen suçları işleyenler hakkında cezanın şiddetlendirilmesi teklifi, kabul edilmiş bir tekliftir. Fakat formülü karışıktır. Encümenin ibaresi yerine (kanunda yazılı cezalar iki kat olarak verilir) ibaresi yazılırsa maksat hâsıl olur.

MUVAKKAT En. M. M. H. TUGAÇ (Ağrı) — Encümen şiddetlendirme taraftarıdır. Bu itibarla Vekil Beyefendinin teklifine iştirak etmektedir.

H. KARAGÜLLE (Konya) — Muhterem arkadaşlar; bendeniz de Ali Rıza Beyefendinin teklifine derhal iştirak ederim. Yalnız bir nokta var, ceza iki kat olarak konur deyince, Türk Ceza Kanununun 418 nci maddesi açıkta kalır. Orada, vuku bulan taaddiyatı şenianın failleri müebbet ağır hapse konur deniyor. Bu hürriyeti tahdit edici cezanın âzamisidir. Bunun iki misli yoktur. Bundan sonra idam gelir.

REİS — O halde tavrini geri alıyorsunuz.

H. KARAGÜLLE (Konya) — Teklifleri benim kastedtiğimden ayndır.

REİS — Efendim; encümen maddeyi hazırlayarak şimdi bize verecektir.

H. KARAGÜLLE (Konya) — Reis beyefendi! Birleştiyse tavrini bendeniz geri alıyorum.

REİS — Encümenin hazırladığı şekilde maddeyi okuyoruz:

MADDE 10. — A) Bu kanunun tatbikını zorlaştıranlar mahallin en büyük mülkiye âmiri tarafından beş liradan yüz liraya kadar hafif para cezasına çarptırılır. Parayı ödemeyenlerin cezaları müddeiumumiliklerce hapse tahvil suretiyle infaz olunur.

B) Tahliye, barındırma ve iade esnasında izdiham ve kargaşalıktan veya vaziyetin doğduğu şaşkınlıktan veya korunma noksanından faydalanmak suretiyle bu kanun hükümleri mucibince tahliyeye tâbi tutulanlara karşı, Türk Ceza Kanununun 7, 8, 9 ve 10 nevi haplarında yazılı suçları işleyenler hakkında tâyin deilecek cezalar iki kat olarak hükmolunur., müebbet ağır hapis yerine ölüm cezası verilir.

Bu suçlar hakkında Meşhut Suçlar Kanunu hükümleri tatbik olunur.

REİS — Bu şekil üzerinde encümenle tavrini sahibi uzlaştılar.

S. YARGI (Kocaeli) — Orada bir (vav) vardır, o kaldırılınsın.

REİS — Kaldırılmıştır.

Maddeyi bu şekilde reye arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 11. — Bu kanun neşri tarihinden mer'idir.

REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 12. — Bu kanun hükümlerini tatbika İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Lâyihamın heyeti umumiyesini reye arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Ruznamemizde bir şey kalmamıştır. Sonra encümenlerde de müstacel olmak şartıyla madde yoktur. Şu halde sıcak mevsim dolayısıyla eylülün 4 nevi Pazartesi günü toplanmak imkânı vardır. Tensip buyuranlar lütfen işaret buyursunlar. Tensip edilmiştir. Şu halde verilen karar mucibince eylülün 4 nevi Pazartesi günü toplanmak üzere celseyi tatil ediyorum.

Kapanma saati : 16,25

Havadan indirme ve denizden Çıkarmalara karşı mücadele hakkındaki kanun lâyihasına dair Dahiliye Encümeni mazbatasası (1/319)

Dahiliye Encümeni mazbatasası

T. B. M. M.

Dahiliye Encümeni

Esas No. 1/319

Karar No. 58

4. VIII. 1944

Yüksek Reisliğe

Havadan indirme ve denizden çıkarmalara karşı mücadele hakkında Hükümet tarafından teklif olunup Millî Müdafaa ve Bütçe Encümenlerince tetkik edilerek Heyeti Umumiye ruznamesine alınmış olan kanun lâyihası, Dahiliye Encümenince de tetkik edilmesi için verilen karar kabul ve lâyiha Encümenimize havale buyurulması üzerine Millî Müdafaa Vekâleti Müsteşarı ve Genel Kurmay müessilleriyle Dahiliye Vekâleti müessili hazır buldukları halde Bütçe Encümeni tadili müzakereye esas tutularak tetkik olundu.

Encümenlerin mazbatalarında teyit edilen mucip sebepler tamamen varit bulunduğu noktasında ittifak edilerek aşağıda yazılı değişiklikler lüzumlu ve faydalı görüldü:

1. Hükümet teklifindeki birinci madde muhtevasına göre tadadi bir şekilde konulmuş olan kanun başlığı, Millî Müdafaa Encümenince madde metnine üçüncü bir hâdise sebebi daha ilâve kılınmış olmasından dolayı eksik bir ifade şeklinde kalmış olduğu düşünülmüş ve kanun metnine nazaran başlığın, daha âm ve şâmil olarak ifade edilmesi muvafık görülerek (Memleket içi düşmana karşı silâhlı müdafaa mükellefiyeti kanunu) şeklinde tadil yapılmıştır.

2. Bütçe Encümeninin hazırladığı birinci madde aynen kabul edilmiştir.

3. İkinci maddeye daha ziyade bir vuzuh vermiş olmak düşüncesiyle madde metnine (Kendi köy veya mahallelerinde) kaydı ilâve edilmiştir.

4. Kanun hükümlerini tatbik edecek olan memurların bu husustaki vazife ve salâhiyetleri-

nin dahi İcra Vekilleri Heyetince tâyin edilecek esaslar arasında yer alması muvafık olacağı düşünülmüş ve bir nizamname mevzuu olarak hazırlandığı takdirde tamamiyle neşir ve ilânı kanunen muktazi olan ve fakat seferberlik icabı askerlik hâdiselerine de temas edilebileceği muhtakkak olup bu bakımdan tamamının neşir ve ilânı mahzurlu görülen esaslardan ancak şahsi haklar dolayısıyla halkı alâkalandıran kısımların ilân edilmesi imkânını vermek faydalı görülmüş olduğundan üçüncü madde metni bu düşüncelere göre değiştirilmiştir.

5. İşçileri Millî Müdafaa Vekâleti bütçesinden temin edilecek olanların ibatelerinin de aynı bütçenin teminatı içine alınması zaruri ve muktazi olduğundan dördüncü madde metnine (ve icabında iskânları) kaydı ilâve edilmiştir.

6. Beşinci madde metninde küçük bir ifade tashihi yapılmıştır.

7. Bu kanunun tâyin ettiği hükümlere karşı koyanlar hakkında da bir müeyyide mevcut olmaması kanunun kıymet ve kuvvetini tesirsiz bırakacağı gözönünde tutularak ve bu kanun mükellefiyetinin hususiyeti bakımından ceza müeyyedesinin tesirini kuvvetlendirmek maksadıyla bu kanuna göre suç teşkil eden fiillerin meşhut suçların muhakeme usulüne göre takip olunması faydalı olacağı düşünülerek kanuna 7, 8, 9, 10, 11 nci maddeler ilâve edilmiştir.

Umumi Heyete arzolanmak üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Dahiliye En. Rs.

Tekirdağ

C. Uybadın

Rs. V.

Çoruh

A. Tüzün

M. M.

Mardin

E. Ergin

Kâtip Seyhan	Ankara F. Daldal	Balıkesir Y. S. Uzay
Balıkesir F. Tiritoglu	Bolu H. Ş. Adal	Bursa F. Güvendiren
Erzincan Ş. Sökmensüer	Erzurum N. Elgün	Gazianteb A. Melek
Giresun N. Osten	Gümüşane R. Güreli	İçel R. Koraltan
Kayseri A. H. Kalacı	Konya Ş. Ergun	Malatya E. Barkan
Maraş R. Kaplan	Sivas M. Ş. Bleda	Tokad G. Pekel

Trabzon
S. Abanozoğlu

Yozgad
S. Korkmaz

Teşkilâtı Esasiye Kanunu kanunların tatbik şekillerinin nizamnameler ile tâyin olunacağı hükmünü koymuştur. Bu itibarla bu kanunun tatbikına ait hükümlerin İcra Vekilleri Heyetince karara bağlanacağı yolunda dördüncü maddede mevcut kaydı Teşkilâtı Esasiye Kanununa muhalif görmekteyim. Vatandaşlar hakkında mecburi hükümler ancak kanun ve nizamnamelerde yer alabilir.

Siird Mebusu
Ş. Tuncay

DAHİLİYE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Memleket içi düşmana karşı silâhlı müdafaa mükellefiyeti kanunu lâyihası

MADDE 1. — Bütçe Encümeninin birinci maddesi aynen.

MADDE 2. — Erkek vatandaşlar bu mükellefiyeti başarmak için lüzum görülen mahallerde yılda en çok 72 saat ve 9 günü geçmemek üzere ders ve talim görmek mecburiyetindedirler.

Mükellef tutulabilecek kadın vatandaşların talimi, kendi köylerinden veya mahallelerinden yukarıki fıkra mucibince talim görmüş öğreticiler tarafından kendi köy veya mahallelerinde müsait zamanlarda yaptırılır.

MADDE 3. — Bunların sağlık durumlarının mükellefiyete elverişliliği ile vazifeleri dolayısıyla mükellefiyetten hariç tutulacaklar ve talim, terbiye ve istihdam tarzları ve bağlanacakları yerler ve bu teşkilâtla alakalı memurlara verilecek vazife ve salâhiyetler İcra Vekilleri Heyetince tâyin ve vatandaşları mükellef kılan hükümleri ilân olunur.

Kadımların gebelik, çocukluluk, kocalarının askerde bulunması gibi hususi vaziyetleri bu kararda gözönünde tutulur.

MADDE 4. — Bunların silâhları, cephaneleri, talim ve terbiyeleri için gerekli bütün malzeme teçhizat ve ikametgâhlarından beş kilometreden uzakta hizmete sevkedileceklerin işçileri ve icabında iskânları Milli Müdafaa Vekâleti bütçesinden temin olunur.

MADDE 5. — Hizmet esnasında bu hizmet dolayısıyla hastalananlar ile yaralanan ve ölenler hakkında askerlik mükellefiyeti dâhilinde olan emsali gibi muamele yapılır. Bu vazifeleri gönüllü olarak yapanlar da aynı hükümlerden istifade ederler.

MADDE 6. — Bu kanun hükümlerine göre tesis edilen mükellefiyetlerden kaçanlar veya bu kanunun tatbikını herhangi bir şekilde zorlaştıranlar suçun derecesine ve ağırlığına göre beş liradan yüz liraya kadar para cezasına çarptırılır. Bu ceza, valiler ve kaymakamlar tarafından tâyin edilir ve Tahsili Emval Kanunu hükümlerine göre infaz olunur.

Cezanın infazı mükellefiyetin ifasını tehir etmez.

MADDE 7. — Bu kanunun tatbikatı itibariyle halkı telâşe veya heyecana düşürecek veya hut yanlış tedbir almağa veya bir tedbir almağa sevk suretiyle tehlikeye mâruz kılacak şekilde kasten asırsız veya mubalâğalı haberler yayanlar veya nakledenler üç aydan bir seneye kadar hapis cezasına çarptırılır.

MADDE 8. — Bu kanun hükümlerine göre müdafaa işlerinde kullanılmak üzere hazırlanmış veya bu işe tahsis kılınmış olan tesisatı ve eşyayı kasten tahrip edenler veya hasara uğratanlar ve bu işe tahsis edilmiş olan esliha,

cephane ve teçhizatı zorla alanlar ve çalanlar iki seneden sekiz seneye kadar ağır hapis cezasına çarptırılır.

Eğer bu zararlar failin ihmaliyle vukua gelirse ceza altı aydan üç seneye kadar hapistir.

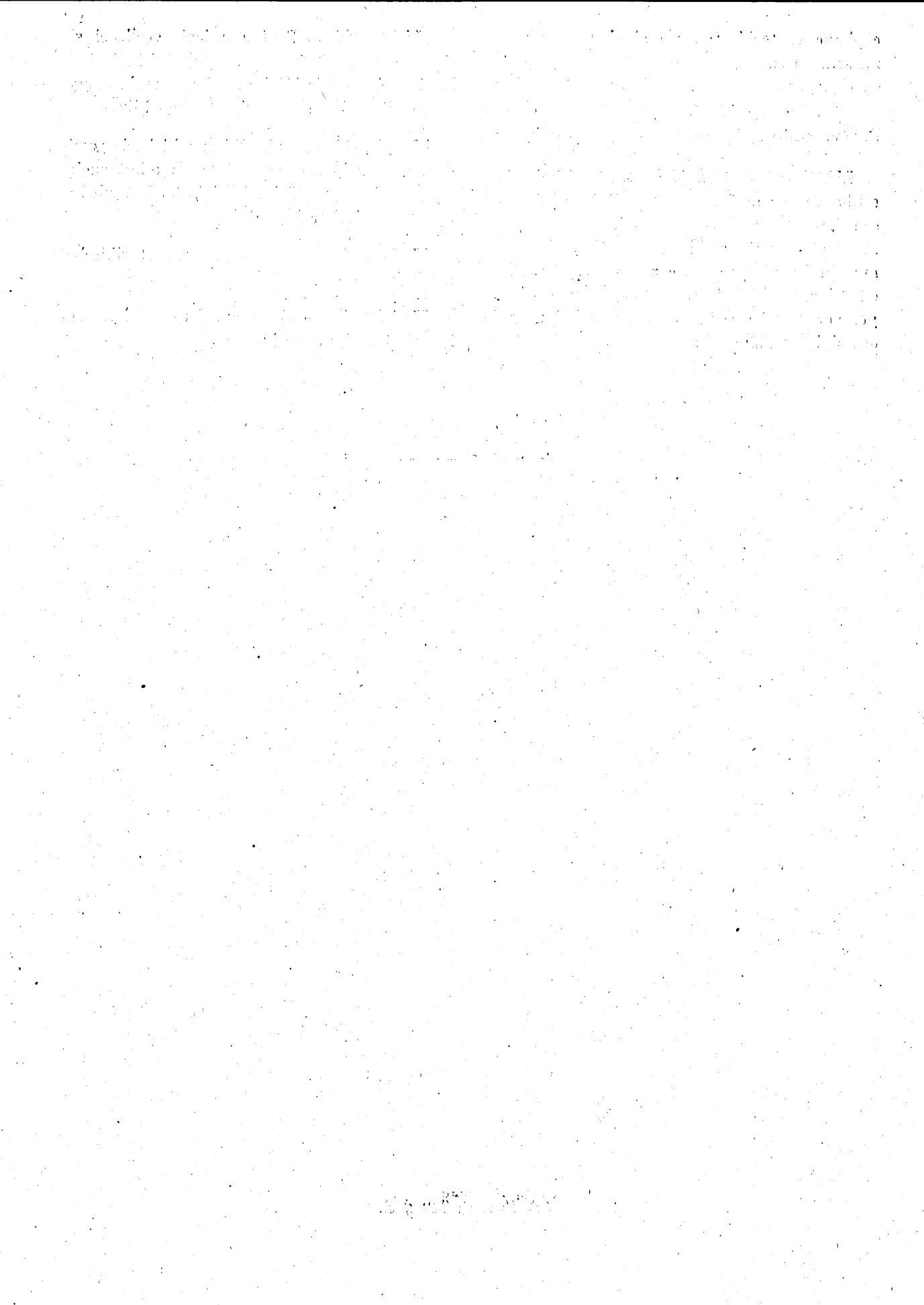
MADDE 9. — Kendisine tevdi edilmiş olan esliha ve her nevi eşyayı temellük edenler bir seneden üç seneye ve bunları kasten tahrip ve imha edenler altı aydan iki seneye ve bu eşyanın her hangi bir suretle zıyana veya istifade edilmeyecek bir hale gelmesine kasten sebebiyet verenler üç aydan bir seneye kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

MADDE 10. — Bu kanun icabı verilecek silâhları, herhangi hususi veya şahsi işlerde kullanılanlar hakkında Türk ceza kanununda muayyen cezalar bir kat fazlasıyla hükmedilir.

MADDE 11. — Yukarıki maddelerde yazılı cezaları mucip suçlar hakkında meşhut suçların muhakeme usulü hakkındaki 3005 sayılı kanun hükümleri tatbik edilir.

MADDE 12. — Bu kanun neşri tarihinden mer'idir.

MADDE 13. — Bu kanun icrasına İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

Sivil halkın muvakkat tahliyesi hakkında kanun lâyihası ve Muvakkat Encümen mazbatası (1/333)

T. C.

Başvekâlet

Muamelât Umum Müdürlüğü

Kararlar dairesi

Sayı: 71 - 231/6 - 2141

29 . VII . 1944

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisiğine

Sivil halkın muvakkat tahliyesi hakkında Dahiliye Vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetine 28 . VII . 1944 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihasının esbabı mucibesiyile birlikte sunulmuş olduğunu arz ederim.

Başvekil

Ş. Saracoğlu

Mucî sebebler lâyihası

Fevkalâde hallerde veya seferberliğe hazırlık kararında ve seferde bu günkü harp tekniğinin zaruretleri ve hava tehlikelerinden korunma mecburiyeti karşısında halkın mütekâsif bulunduğu şehir ve kasabaların seyrekleştirme ve harekâtı askeriye bakımından tahliyelerine lüzum körüleceklerin intikal ettirilecekleri yerlere sevk ve nakilleri ile, buralarda yerleştirilmelerine ve iskânları için gerekli tedbirin alınmasına salâhiyet veren tedbirleri muhtevi kanun lâyihası ve bu sahadaki ihtiyacın karşılanması ve boşluğun doldurulması maksadiyle hazırlanmıştır.

Adliye, Bütçe, Dahiliye, Millî Müdafaa ve Münakalât Encümenlerinden seçilen 3 er üyeden mürekkep Muhtelit Encümen mazbatası

T. B. M. M.

Muvakkat Encümen

Esas No. 1/333

Karar No. 2

4 . VIII . 1944

Yüksek Reisiğe

Sivil halkın muvakkat tahliyesi hakkında Dahiliye Vekilliğince hazırlanıp Başvekâletin 29 . VII . 1944 gün ve 6/2141 sayılı tezkeresiyle Yüksek Reisiğe sunulan ve Muvakkat Encümenimize havale buyurulan kanun lâyihası Dahiliye ve Münakalât Vekilleriyle bu Vekâletin mesul müdürleri ve Maliye Vekâletinin mümessili hazır oldukları halde müzakere edildi.

İçinde bulunduğumuz umumî ve hususî va-

ziyetin nezaketine ve fevkalâde halin icaplarına esas itibariyle uygun görülmüş olan, bu lâyiha da münhasıran sivil halkın tahliyesi derpiş edilmektedir. Halbuki, fevkalâde hallerde ve seferberliğe hazırlık kararında veya seferberlikte tahliyesi icabeden yerlerden ahval ve icaba göre sivil halkın kısmen veya tamamen tahliyesiyile beraber memleket müdafaa işlerinde mühim rolü olan ve harbin idamesine yarıyan Dev-

lete, Hükümet teşkilât ve müessesatına hakiki ve hükmi şahıslara ait para, kıymetli maddeler, giyecek ve yiyecek maddeleri, canlı cansız vasıtalar ve diğer lüzumlu eşya ve malzemenin de nakli icabedebilir. Nitekim bu gibi madde, vasıta ve malzemenin tehlikeye mâruz mntakalardan, emin bölgelere naklini istihdaf ve bütün Vekâletleri ve müstakil daire ve müesseseleri bu işle tavzif eden (Tahliye ve tahrip talimatnamesi) başlığı altında bir de talimatname mevcuttur. Böyle bir talimatnamenin tedvin edilmiş olması da bu zarureti tamamen meydana koymakta ise de hiç bir kanuni esasa dayanmayan bu talimatname ile bu maksadın istihdaf ettiği işlerin görülememekte olduğu anlaşılmiş ve Dahiliye Vekilinin de muvafakati üzerine kanun lâyihası, aynı zamanda adı geçen talimatnameye de kanuni bir mesnet olacak surette tadil edilmiştir.

Hava taarruzları karşısında veya harbin icablarına uyularak tahliye edilecek olan yerlerde, bu işin yapılabilmesi nakil vasıtalarının nankliyat imkânlarının hal ve derecelerine göre bir sıra ve tertibe tâbi tutulmak zaruri olduğundan bu işin tanzimini İcra Vekilleri Heyetine bırakmak muvafık görülmüş ve lâyihaın birinci maddesinde bu bakımdan değişiklik yapılmıştır.

Bundan başka kimsesizler ve bilhassa sahipsiz çocukların tahliyeden sonra muvakkat zaman için dâhi olsa, bir müddet bakılmaları maksadiyle kamplar tesis için Hükümeti salâhiyetli kılan bir fıkra bu maddeye eklenmiştir.

Nakil vasıtalarından istifade hususunda, Hükümetin teklifi ve hile, hakikî ve hükmi şahıslar elindeki vasıtalara mahallin en büyük mülkiye âmiri tarafından mükellefiyet vaz'ı encümenimizce de kabul edilmekle beraber bu mükellefiyet, bu vasıtaları işleten kimselere de teşmil edilmiş ve Devlet işletmeleri ve Devlete bağlı daire ve müesseseler elindeki vasıtalarından istifade cihetinin de İcra Vekilleri Heyetince tanzim olunması kabul edilerek maddede buna göre değişiklik yapılmıştır.

Tahliyeye tâbi tutulan kimselerden müretteb mahallerine nakledilenlerin masrafları lâyhada derpiş edilmediğinden, bu masrafın Devlete ait olduğu tasrih edilmek suretiyle üçüncü maddeye ilâve olunmuştur.

Binalara mükellefiyet vaz'ı hususunda Devlet işletmelerine ait binalardan, İcra Vekilleri Heye-

tince tesbit olunacak esaslara göre istifade muvafık görülmüş ve maddeye derç olunmuştur.

Mükellefiyete tâbi olan vasıta ve binalara, Millî Müdafaa mükellefiyeti kanunun esasları dairesinde verilecek olan tazminatla, ücretler ve tahliye edileceklerin masraflarıyla resmî daire ve müesseselerin nakli ve yerleşmesi masrafları için muktazi tahsisat hakkındaki madde, Maliye Vekâleti mümessilinin muvafakatiyle daha vazih ve tatbiki daha kolay bir şekle konulmuştur.

Lâyhada kastedilen işlere ait mesaiyi merkezleştirmek ve işbirliği halinde çalışmağı sağlamak için bir hükme lüzum görülmüş ve Dahiliye Vekâleti nezdinde bir heyetle lüzumuna göre memur ve müstahdemler kullanmak imkânını vermek üzere 9 neu madde ilâve edilmiştir.

Tahliye esasındaki izdihamlardaki fırsatlardan istifade etmesi muhtemel kimselerin fenâlıklarını önleyici tedbirlerin alınmasını lüzumlu gören Encümenimiz, Deprem Kanunundaki hükümleri nazarı dikkate alarak tahliye aleyhinde propaganda yapanlarla diğer suçlar için daha cezri ve seri muhakeme usullerini sağlıyan hükümleri ihtiva eden onuncu maddeyi ilâve etmiştir.

En nihayet lâyihaın son şekline uygun olarak başlığı da değiştirilmiş ve bu suretle yeniden yazılan lâyiha Encümenin ekseriyeti tarafından kabul olduğundan Umumî Heyete sevkolunmak üzere Yüksek Riyasete sunulmuştur.

Muvakkat En. Rs.	M. M.	Kâtip
Tekirdağ	Ağrı	Bolu
R. Apak	H. Tuğaç	H. Ş. Adal
Aydın	Bursa	Erzincan
Dr. R. Levent	Gl. A. Ath	Ş. Sökmensüer
Giresun	İzmir	İzmir
A. Sayar	M. Bırsel	E. Oran
Kastamonu	Kocaeli	Konya
A. Binkaya	R. Fenmen	H. Karagülle
Rize		Trabzon
T. B. Balta		M. Aydın

Bu lâyihaın 6 neu maddesi en büyük mülkiye âmirine bütün memurları istihdam salâhiyeti veriyor. Halbuki, hâkimlerin ve müddei umumilerin diğer kanunlarda olduğu gibi istisna edilmeleri reyindeyim.

Bundan başka 8 neu maddede derpiş edilen cezai hükümlerin vaziyetin icabettirdiği

âme basiretine lâyük şiddet ve kuvvette olmadığımı görüyorum. Çünkü bu hükümlerle cezayı teşdit edemiyor yalnız bu istisnai ahvalin takdiri manada cezayı arttırıcı bir sebep olduğunu kabul etmekten ibaret kalıyor ki, bu husus tatbikatında terhibi bir tesir yapamayacağı âşikârdır.

Kaldı ki, bu hükümlerle âme nizamını ilgilendirmeyen veya âme nizamı meselesi ikinci plânda olan suçların cezaları da teşdit edilmiş ve muhakemeleri istisnai usullere tâbi kılınmıştır. Meselâ naklolunan halk arasından iki kadının trende çekişmesi veya düğüşmesi veya aralarında mevzuu cürüm olabilecek herhangi bir ihtilâf yüzünden bunlar ailelerinden ayrılarak muhakemesi en kolay mahkemeye verilecektir ki, bunu kabul etmek

asla caiz değildir. Vatandaş o zaman da bilhassa iki nokta üzerinde hassastır.

Birincisi; ırz ve namus emniyeti;

İkincisi mal emniyeti.

Hakikaten çocuk, murahık, büyük, küçük evlâtlarımızı kadın ve kızlarımızı ledelicap ailelerinden ayırarak mürettep oldukları mahallere nakil, toplu veya dağılık olarak barındıracağız bunların ırz ve namuslarını onların altın, akça neztlerinde bulunduracakları ve hayatları için zaruri olan mallarını şiddetli hükümlerle korumak mecburiyetindeyiz. Kanunun bu esaslarda beslenmesi ve propagandalarla Devlet ve vatan aleyhdarı hareketlerin terhibi hükümlerle takviye edilmesi reyindeyim.

Konya Mebusu

H. Karagülle

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Sivil halkın muvakkat tahliyesi hakkında kanun lâyihası

MADDE 1. — Fevkalâde hallerde ve seferberliğe hazırlık kararında ve seferde tamamen veya kısmen tahliyesine lüzum görülen yerlerdeki sivil halk, İera Vekilleri Heyeti kararına müsteniden o mahalleri terk etmeğe mecbur tutulurlar.

Tahliyenin tanzim ve temini ve birlikte alınacak eşya miktarının ve halkın takip edeceği yolların tâyini ve mürettep mahallerin tesbiti Millî Müdafaa Vekâletiyle mutabık kalmarak Dahiliye Vekâleti tarafından yapılır.

MADDE 2. — Mahallin en büyük mülkiye memuru tahliyenin temini için halkın elinde bulunan nakil vasıtalarına mükellefiyet vazedebileceği gibi ordu nakliyatı dışında kalan Devlete ait bilûmum kara ve deniz nakil vasıtalarından da istifade eder.

MUVAKKAT ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Şehir, kasaba ve köylerin lüzumunda tahliye veya seyrekleştirilmesi hakkında kanun lâyihası

MADDE 1. — Fevkalâde hallerde ve seferberliğe hazırlık kararında veya seferde muvakkaten tahliyelerine veya seyrekleştirilmesine lüzum görülen yerlerdeki halk, canlı ve cansız vasıta eşya ve malzeme, resmî dairelerle bilûmum müesseselerin para ve her türlü menkul kıymetleri, lüzumlu ve nakli kabil evrak ve eşyası İera Vekilleri Heyeti kararıyla kısmen veya tamamen tahliyeye tâbi tutulabilir.

Tahliye ve seyrekleştirmenin, nakil ve yerleştirmenin tanzim şekilleri ve eşhasın beraberinde götürecekleri eşya miktarı ve takip edecekleri yollar ve gidecekleri yerler İera Vekilleri Heyetince kararlaştırılır.

Çocuklar ve kimsesizler için lüzumunda kamp- lar tesisine ve kamplarda yerleştirilecek olanların iâşe ve ibatesine Hükümet salâhiyetlidir.

MADDE 2. — Mahallin en büyük mülkiye memuru, tahliyenin temini için hakikî ve hükmi şahısların elinde bulunan bütün nakil vasıtalarına ve bunları işletenlere mükellefiyet vazedebilir.

Devlet ve Devlete bağlı idarelerle sermayesinin çoğu Devlete ait müesseselerin elinde bulunan

Hü.

Muvakkat E.

MADDE 3. — Tahliyeye tâbi tutulılardan mürettep mahallerine gitmek istemiyenler, Tahliyeye tâbi mıntakalar hududu haricinde istedikleri yerlere kendi masraflariyle gidebilirler. Bu takdirde dâhi tesbit edilmiş bulunan yolları takip şarttır. Bu gibiler yalnız mevcut Devlet nakil vasıtalarından meccanen istifade ederler.

MADDE 4. — Mahallin en büyük mülkiye memuru tahliyeye tâbi tutulan halkın ve hayvanların barınması için tesbit olunan yollar üzerindeki konaklama mahallerinde ve yerleştirme mıntakalarında bulunan Devlete, Hususi idare ve belediyelere ait mebaniden istifade edebileceği gibi hakikî ve hükmi şahıslara ait boş mebanie ve bunların kifayetsizliği halinde sahiplerinin hakikî ihtiyaçından fazlasını tahdit suretiyle açılacak yerlere yerleştirmek salâhiyetini haizdir. Bu hususta Millî Müdafaa mükellefiyeti kanununun koyduğu tertip ve sıra esasları tatbik olunur.

MADDE 5. — Tahliyeye tâbi tutulanların yollarda ve yerleştirdikleri yerlerde işe ve sıhhi murakabeleri Sıhhat ve İctimai muavenet Vekâletine, iskânları Dahiliye Vekâletine ve muayyen mıntakalara yerleştikten sonra çalıştırılmaları ve müstahsil hale getirilmeleri işi, bunlardan ziraat erbabının ziraat ve sanayi erbabının da İktisat Vekâletlerine mevduudur.

MADDE 6. — Tahliye, nakil ve yerleştirme işlerinde mahallin en büyük mülkiye âmiri bilûmum memurları istihdam salâhiyetini haizdir.

MADDE 7. — Nakil vasıtalarına ve hakikî ve hükmi, hususi şahıslara ait mebanie bu kanun mucibince tatbik edilecek mükellefiyetler

bilûmum kara, deniz ve hava nakil vasıtalarından İera Vekilleri Heyetinece tanzim edilecek esaslar dâhilinde istifade eder.

MADDE 3. — Birinci madde mucibince mürettep mahallerine nakledileceklerin masrafları Devlet tarafından ödenir. Tahliyeye tâbi tutulılardan mürettep mahallerine gitmek istemiyenler tahliyeye tâbi mıntaka hududu dışında istedikleri yerlere kendi masraflariyle gidebilirler. Bu takdirde dahi tesbit olunan yolları takip etmeleri şarttır. Bu gibiler yalnız Devlete ait nakil vasıtalarından meccanen istifade ederler.

MADDE 4. — Mahallin en büyük mülkiye memuru tahliyeye tâbi tutulan halkın ve hayvanların barınması için tesbit olunan yollar üzerindeki konaklama mahallerinde ve yerleştirme mıntakalarında bulunan Devlete, hususi idare ve belediyelere ait binalardan istifade edebileceği gibi hakikî ve hükmi şahıslara ait boş binalara ve bunların kifayetsizliği halinde sahiplerinin zaruri ihtiyaçlarından fazlasını tahdit suretiyle açılacak yerlere yerleştirmek salâhiyetini haizdir.

Devlet işletmelerine ait binalardan İera Vekilleri Heyetinece tesbit olunacak esaslar daireesinde istifade olunur. Bu hususta Millî Müdafaa mükellefiyeti kanununun koyduğu tertip ve sıra esasları tatbik olunur.

MADDE 5. — Tahliyeye tâbi tutulanların yollarda ve yerleştikleri yerlerde işe ve sıhhi murakabeleri Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâletine, barındırılmaları Dahiliye Vekâletine ve muayyen mıntakalara yerleştikten sonra çalıştırılmaları ve müstahsil hale getirilmeleri işi, bunlardan ziraat erbabının ziraat ve sanayi erbabının da İktisat Vekâletine aittir.

MADDE 6. — Tahliye, nakil ve yerleştirme işlerinde mahallin mülkiye âmiri Devlet ve Devlete bağlı idarelerle, sermayesinin çoğu Devlete ait müesseselerin ve hususi idarelerle belediyelerin bilûmum memur ve müstahdemlerini istihdam salâhiyetini haizdirler.

MADDE 7. — Nakil vasıtalarına ve hakikî ve hükmi şahıslara ait binalara bu kanun mucibince tatbik edilecek mükellefiyetler karşılığı

Hü.

karşılığı olarak Millî Müdafaa mükellefiyeti kanununda yazılı usul ve esaslar dâhilinde tazminat verilir. Tahliye tâtî tutulanların yollarda ve mürettep mahallerdeki masraflarıyla müstahsil vaziyete getirilmeleri için icabeden mebalîğ ait oldukları Vekâletler bütçelerinde açılacak hususi fasıllara konulacak tahsisatla ödenir.

Devlet hususi idare ve belediye daire ve müesseselerinin nakilleri ve yerleştirilmeleri bu kanunda yazılı hükümler dairesinde temin ve verilecek tazminat kendi bütçelerine konacak tahsisattan tesviye olunur.

MADDE 8. — Birinci madde mucibince tahliye mecbur olupta çıkmayanlar veya çıktık-tan sonra müsaadesiz geri gelenler zâbıta marifetiyle çıkarılır ve haklarında Ceza kanununun 526 nci maddesi hükmü tatbik olunur.

Muvakkat E.

olarak Millî Müdafaa Mükellefiyeti Kanununda yazılı usul ve esaslar dâhilinde tazminat verilir.

Devlete ait kara, deniz ve hava nakil vasıtalarıyla yapılacak nakliyat ücretleri, askerî nakliyata ait tarife gereğince Devletçe ödenir. Devlet, hususi idare ve belediye daire ve müesseselerinin nakil ve yerleştirilmeleri de bu kanunda yazılı hükümler dairesinde temin olunur.

Tahliye edileceklerin sevk, iskân, iaşe ve sıhhi bakım ve iade masraflarıyla müstahsil hale getirilmeleri için lüzumlu görülecek masraflar, umumî muvazeneye dâhil daireler için, Muvazene-i Umumiye Kanununa bağı (A) işaretli cetvelin Maliye Vekâleti kısmında, mülhak bütçeli idareler için, bu idareler bütçelerinde Maliye Vekillîğince açılacak hususi birer fasla tahsisat kaydı suretiyle ödenir.

Bu suretle kaydolunacak tahsisat derhal Büyük Millet Meclisinin tasvibine arz olunur.

Hususi idarelerle belediyeler yukarıda yazılı masrafları bütçelerinde açacakları hususi birer fasla tahsisat kaydetmek suretiyle ödemeğe me-zundurlar..

Umumî ve mülhak bütçelerle hususi idare ve belediye bütçelerine bu suretle kaydedilecek tahsisatın sarf ve mahsup şekilleri İcra Vekilleri Heyetince tâyin olunur.

MADDE 8. — Birinci madde mucibince tahliye mecbur olupta çıkmayanlar veya çıktık-tan sonra müsaadesiz geri gelenler zabıta marifetiyle çıkarılır.

MADDE 9. — Bu kanun hükümlerine tevfi-kan İcra Vekilleri Heyetince ittihaz edilecek kararları hazırlamak ve bu işle alâkalı Vekâletler arasında işbirliği temin etmek üzere Dahiliye Vekâletinde ilgili Vekâletlerin mütehassıs memurlarından mürekkep bir heyet teşkil olunur.

Lüzumunda bu maksatla bir büro tesis ve yeter derecede memur istihdam olunabilir. Bunların kadroları İcra Vekilleri Heyeti kararıyla tatbik olunur.

MADDE 10. — A) Bu kanunun tatbikını zorlaştıranlar mahallin en büyük mülkiye âmiri tarafından beş liradan yüz liraya kadar hafif para cezasına çarptırılır. Parayı ödeyemeyen-

lerin cezaları müddeiumumiliklerce hapse tahvil suretiyle infaz olunur.

B) Tahliye, ve iade esnasında izdiham ve kargaşalıktan veya vaziyetin doğurduğu şaşkınlıktan veya koruma noksanından faydalanmak suretiyle bu kanun hükümleri mucibince tahliyeğe tâbi tuulanlar aleyhinde, Türk Ceza kanununun 7, 8, 9 ve 10 ncu bablarında yazılı suçları işleyenler hakkında tâyin edilecek cezalar da bu haller şiddet sebebi sayılır.

Bu suçlar hakkında meşhut suçlar kanunu hükümleri tatbik olunur.

MADDE 9. — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 10. — Bu kanun hükümlerinin tatbikına İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

Bş. V. ve Ha. V. V.	Ad. V.	M. M. V.
Ş. Saracoğlu	R. Türel	A. R. Artunkal
Da. V.	Ha. V.	Ma. V.
Hilmi Uran		F. Ağralı
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
Yücel	Sırrı Day	Fuad Sirmen
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Dr. H. Alataş	Suat H. Ürgüblü	Ş. R. Hatipoğlu
Mü. V.		Ti. V.
A. F. Cebesoy		C. S. Siren

MADDE 11. — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 12. — Bu kanun hükümlerini tatbika İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

**Münakalât Vekâletinin hazarda yapmakta olduğu mü-
nakale, muhabere ve mürasele işlerinin umumî veya
kısmi seferberlik halinde ve fevkalâde hallerde ne su-
retle ifa edileceğine dair kanun layihası ve Muvakkat
Encümen mazbatası (1/334)**

T. C.

Başvekâlet

Muamelât Umum Müdürlüğü

Tetkik müdürlüğü

71 - 232 - 6/2203

3 . VIII . 1944

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Münakalât Vekâletinin hazarda yapmakta olduğu münakale ve muhabere işlerinin umumî veya kısmi seferberlik halinde ve fevkalâde hallerde ne suretle ifa edileceğine dair münakalât Vekilligince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 1 . VIII . 1944 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihasının esbabı mucibesiyile birlikte sunulmuş olduğunu arz ederim.

**Başvekil
Ş. Saracoğlu**

Münakalât Vekâletinin hazarda yapmakta olduğu münakale ve muhabere ve mürasale işlerinin umumî veya kısmi seferberlik halinde ve fevkalâde hallerde ne suretle ifa edileceğine dair kanunun mucip sebepleri

Münakalât Vekâletinin teşekkülü ve bu teşekküle bağlı kara, deniz ve hava nakil vasıtaları ile muhabere ve mürasale teşkilâtının işletme esasları tesbit edildikten sonra bir seferberlik ve harp halinde de topyekûn harbin icabettireceği hizmetlerin yine Münakalât Vekâleti bünyesinde idaresi zarureti sabit olduğundan bağlı kanun lâyihası tanzim kılınmıştır.

Birinci madde : kanun hükümlerinin ne gibi ahvalde tatbik edileceğini tasrih ve bu gibi hallerde memleket müdafaası istek ve ihtiyaçları ön plâna alınarak kara, deniz, hava nakliyatıyla muhabere ve mürasale işlerinin doğrudan doğruya Münakalât Vekâleti emrinde ve ihtisasları dâhilinde vazifelerine devam edeceğini ifade etmektedir.

Seferde kara, deniz ve hava askerî birlikleri ihtiyacı için teşkil edilecek nakliye ve muhabere teşkilleri ve nakil vasıtaları kuvvesine dâhil bilûmum vasıtalar bu madde hükmünün dışındadır.

İkinci madde : hazarda ifa edilmekte olan hizmetlerin seferde çok genişleyen ihtiyaçlara cevap verebilmesini temin için ne gibi elemanların ilâveten Münakalât Vekâleti emrine verileceği tesbit edilmektedir.

Münakalât Vekâleti tarafından hazarda, Millî Müdafaa Vekâleti ve Genelkurmay Başkanlığının mütalâaları alınarak tanzim olunacak projelere göre münakale, muhabere ve mürasalede görülecek ihtiyaçlara ait vesait, personelleriyle birlikte Millî Müdafaa Vekâleti tarafından Münakalât Vekâleti emrine verilmesi ve bu suretle bahsi geçen hizmetlerin bir elden idaresi esası kabul edilmiştir.

Üçüncü madde : hazarda Vekâlete bağlı işletmeler tarafından ifa edilen hizmetlerde çalışan memurlar, müstahdemler ve daimî amelenin seferberlikte işleri başında kalmalarının zarureti âşikâr

olduğu gibi sefer ihtiyaçlarını lâyikeyle temin için Milli Müdafaa 2 nci madde hükümlerine göre Münakalât Vekâleti emrine verilen vesait personelinin de vazifeleri başında kalmaları lüzumu tabiidir. Bunlardan başka işletmelere dâhil olmayıp doğrudan vekâlete bağlı bulunan ve bilhassa adedleri fazla olan küçük vesaitle deniz nakliyatını ifa eyliyecek mıntaka liman reisleriyle bunlara bağlı fen heyetleri reis ve âzalarının ve liman reislerinin yine vazifeleri başlarından ayrılmamaları zaruri görülmüştür.

Bu sebeblerle yukarıda sayılı eşhasın seferde askerlikten tecilleri ve bedeni mükellefiyetten istisnaları icap eylemektedir. Üçüncü madde bu mülâ hazalarla kaleme alınmıştır.

Ancak işletmelerin memur, müstahdem ve amelesiyile vekâlete bağlı mıntaka liman reislikleri ve fen heyetleri ve liman reislerinin tecile tabi tutulmaları için buldukları vazifeye seferberliğin ilânından üç ay evvel tâyin edilmiş olmaları ve yerlerine askerlikle alâkalı olmıyanlar bulduka bunların işe alınması kayıtları maddeye eklenmiştir.

Dördüncü madde; zamanında kendi varidatlarıyla masraflarını karşılamaya çalışan işletmeler normal zamanlardaki mesaileriyile temin edecekleri varidattan seferberlikte mahrum olacakları gibi askerî tarifeler de maliyetin dununda olduğundan bu varidatla masraflarını koruyamayacaklarından ve artan malzeme ve elemeği bedelleriyile tahribatın tamiri gibi fevkalâde harp masraflarını ödemek imkânları olmadığından harbin devamı müddetince munzam tahsisat alınmak üzere ihtiyaçlara vefa edecek bir ihtiyat akçesinin teminine mâtuflunmaktadır.

Beşinci madde; Fevkalâde ahvalde Milli Müdafaa Vekâletine bahşedilen ve 2490 sayılı kanunun daha serbest tatbikını temin eden kolaylığın aynı ahvalde, aynı gayeye tahsis edilen münakalât, muhaberat ve müraselât işleri için de gösterilmesi maksadıyle kanun projesinde yer almıştır.

Altıncı madde; Vekâlet camiasına dâhil işletmelerin hususi mezuatının ve umumî hükümlerin esas olarak baki ve mutaber olacağını zikretmekle beraber büyük ve vahim neticeler doğurabilecek mühim suçlarda bu lâyihanın şümulüne giren eşhasın askerî mahkemeler tarafından muhakeme edilebilmeleri gibi istisnai bir hüküm de vazetmektedir. Bu madde ile mühim ahvalde askerî mahkemelerin seferde haiz olacakları sürat ve tesirden istifade edilmek istenilmiştir.

Hangi suçların askerî mahkemelere tevdi edileceğini ancak Münakalât Vekili veya salâhiyetli kılacağı işletmelerin muhtelif âmirleri tarafından takdir edilecektir.

Askerî mahkemelerin muhtelif tarzda teşekkülleri gözönüne alınarak maznunların teadül kanunu dereceleri mahkemelerin teşkilinde esas tutulmuştur.

Lâyihanın 7 nci maddesiyle münakale, muhabere ve mürasele sağlığını temin bakımından alâkalı her memura muvakkaten zabıta memuru salâhiyet ve vazifesi yerilmekte ve bu salâhiyet hakikî zabıta memurlarının mevcudiyetiyle zail olmaktadır. Her noktada bir zabıta memurunun heran bulunmasına imkân olmamasına göre vazifeli memurların münakale, muhabere ve mürasele emniyetini ihlâl eden şahısları bir zabıta memuru gibi yakalamak salâhiyetiyle teçhiz edilmesi zaruri görülmüştür.

Askerî şahıslar tarafından yapılacak bu gibi suçlarda maznunlar hakkında ne muamele yapılması icabeyleceği keyfiyeti maznunların sıfat ve vazifeleri bakımından bir çok safha ve ihtimaller arzdebileceğinden yapılacak muamelenin Millî Müdafaa ve Münakalât Vekâletleri tarafından tesbit edilecek esaslar dairesinde cereyanı muvafık görülmüştür.

Adliye, Bütçe, Dahiliye, Milli Müdafaa ve Münakalât Encümenlerinden seçilen üçer üyeden mürekkep Muvakkat Encümen mazbatası

T. B. M. M.
Muvakkat Encümen
Esas No. 1/334
Karar No. 3

4 . VIII . 1944

Yüksek Reisliğe

Münakalât Vekâletine mevdu Münakale ve mürasale ve muhabere işlerinin fevkalâde hallerde veya umumî veya kısmî seferberlik zamanlarında ne suretle görüleceğine dair Münakalât Vekillîğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 1 . VIII . 1944 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası, teşkil edilen Encümenimize havale buyurularakla münakalât Vekili hazır olduğu halde tetkik ve müzakere olurdu.

Kanun lâyihası sözü geçen hizmetlerin fevkalâde hallerde seferberlik halinde dahi Münakalât Vekâletince tedvinine devam olunmasını istihdaf etmektedir. Hizmetin en iyi ve müstakâr bir surette ifasını sağlayan bu şeklin bugünkü harbin icaplarını da tatmin edebileceği anlaşıldığından kanun lâyihası Encümenimizce dahi uygun görülmüş, malî mevzular dışındaki maddeler bazı kelime tashihleri ve tavzihlerle aynen kabul edilmiştir. Malî meselelere gelince: ikinci maddede Münakalât Vekâleti emrine verilecek oşya ve tesisata ait bedel ve tazminatın tediyeye ve mahsup tarzının hangi mercilerce tesbit edileceğine

dair bir hüküm ilâve edildiği gibi geniş surette fevkalâde tahsisat salâhiyetini veren dördüncü madde hükmü yerine, Muhasebe Umumiye Kanununun seferberlikte müstacel askeri ihtiyaçların teminine müteallik 58 nci maddesi hükmünün ihtiyacın mahiyetindeki benzerlik dolayısıyla bu işlere de tatbikını derpiş eden bir hüküm konmuştur.

Müstacelen müzakeresi dileğiyle Umumî Heyetin tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Muvakkat En. Reisi	M. M.	Kâtip
Tekirdağ	Ağrı	Bolu
R. Apak	H. Tuğaç	H. Ş. Adal
Aydın	Bursa	Erzincan
Dr. R. Levent	Gl.A. Atlı	Ş. Sökmensüer
Giresun	İzmir	İzmir
A. Sayar	M. Birsel	E. Oran
Kastamonu	Kocaeli	Konya
A. Binkaya	R. Fenmen	H. Karagülle
Rize		Trabzon
T. B. Balta		M. Aydın

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Münakalât Vekâletinin hazarda yapmakta olduğu münakale ve muhabere ve mürasele işlerinin umumî veya kısmî seferberlik halinde ve fevkalâde hallerde ne suretle ifa edileceğine dair kanun

MADDE 1. — Münakalât Vekâleti hazar zamanında karada, denizde ve havada yapmakta olduğu münakale ve muhabere ve mürasele işlerini umumî ve kısmî seferberlik zamanında ve fevkalâde hallerde dahi ifaya devam eder. Bu gibi hallerde memleket müdafaası istek ve ihtiyaçları ön plânda gelir.

MUVAKKAT ENCÜMENİN DEĞİŞTİRİŞİ

Münakalât Vekâletinin hazarda idare etmekte olduğu münakale ve muhabere ve mürasele işlerinin umumî veya kısmî seferberlik halinde ve fevkalâde hallerde ne suretle ifa edileceğine dair kanun

MADDE 1. — Münakalât Vekillîği, hazar zamanında idare etmekte olduğu alelûmum münakale ve mürasele ve muhabere işlerini fevkalâde hallerde kısmî veya umumî seferberlik zamanında dahi tedvire devam eder. Bu gibi hallerde memleket müdafaası istek ve ihtiyaçları ön plânda tutulur.

Hü.

MADDE 2. — Birinci maddede yazılı hizmetlerin sağlanması için Millî Müdafaa Vekâleti ve Genelkurmay Başkanlığının mütalâaları alınmak suretiyle hazarda münakalât Vekâleti tarafından hazırlanacak projelere göre işletilecek, nakil muhabere ve liman vasıtalarıyla bunlara lüzumlu malzeme, alât ve edevat, teçhizat ve fabrika ve atelyelerle personelden icabedenler Millî Müdafaa Vekâletince Münakalât Vekâleti emrine verilir.

MADDE 3. — Birinci maddedeki hizmetlerin muntazaman icrasını temin için Münakalât Vekâleti camiasına dâhil işletmelerin seferberlik ilânından en az üç ay evvel tâyin edilmiş olan memurlar, müstahdemler ve daimî amelesi ile mıntaka liman reisleri ve bunlara bağlı Fen Heyeti Reis ve âzalarıyla liman reisleri ve bu kanunun ikinci maddesinde yazılı personel, Millî Müdafaa Vekâleti ve Genelkurmay Başkanlığının da muvafakatlariyle seferde muvazzaf erat da dâhil olmak üzere tecil ve her türlü bedeni mükellefiyetten istisna edilirler.

Münakalât Vekâleti mümkün oldukça tecilli şahıslar yerine askerlikle alâkası olmıyanları peyderpey tedarik ve ihzarla mükelleftir.

MADDE 4. — Münakalât ve muhaberat işlerinin durmaksızın işletilebilmesi için kararlaştırılacak miktarda fevkalâde tahsisat Münakalât Vekâleti emrine verilir.

MADDE 5. — Birinci maddede zikredilen ahvalde Münakalât Vekâletine bağlı işletmelerden 2490 numaralı kanuna tâbi olanlar bu kanunun Millî Müdafaa Vekâletine mahsus hükmü ve müsaadelerinden istifade ederler.

MADDE 6. — Vekâlet camiasına dâhil işletmelerin hususi mevzuatı ve umumi hükümler mahfuz olmakla beraber birinci maddenin şümulüne giren hizmetlerin ifası sırasında bu hiz-

Muvakkat E.

MADDE 2. — Birinci maddede yazılı hizmetlerin sağlanması için Millî Müdafaa Vekâleti ve Genelkurmay Başkanlığının mütalâaları alınmak suretiyle hazarda Münakalât Vekâleti tarafından hazırlanacak projelere göre işletilecek, nakil, muhabere ve liman vasıtalarıyla bunlara lüzumlu malzeme, alât ve edevat, teçhizat ve fabrika ve atelyelerle personelden icabedenler Millî Müdafaa Vekâletince Münakalât Vekâleti emrine verilir. Bu suretle temin edilen eşya ve tesisata mütaallik bedel ve tazminatın tediye ve mahsup tarzı Maliye ve Münakalât Vekilliklerince tesbit olunur.

MADDE 3. — Birinci maddedeki hizmetlerin muntazaman icrasını temin için Münakalât Vekâleti camiasına dâhil işletmelerin seferberlik ilânından en az üç ay evvel tâyin edilmiş olan memurlar, müstahdemler ve daimî amelesi ile mıntaka liman reisleri ve bunlara bağlı gemi muayene, ve mesaha ve tasnif fen heyeti reis ve âzalarıyla liman reisleri ve bu kanunun ikinci maddesinde yazılı personel, Millî Müdafaa Vekâleti ve Genelkurmay Başkanlığının da muvafakatiyle seferde muvazzaf erat da dâhil olmak üzere tecil ve her türlü bedeni mükellefiyetten istisna edilirler.

Münakalât Vekâleti mümkün oldukça tecilli şahıslar yerine askerlikle alâkası olmıyanları peyderpey tedarik ve ihzarla mükelleftir.

MADDE 4. — Mevcut tahsisat şimdiki ve yeni tahsisat istihsaline de vakit müsait bulunduğu takdirde Münakalât Vekâletine mevdu veya bağlı münakale ve murakabe ve muhabere işlerinin durmaksızın işletilebilmesini sağlamak üzere Muhasebei Umumiye Kanununun 58 nci maddesi hükmünü tatbika İcra Vekilleri Heyeti salâhiyetlidir.

MADDE 5. — Hükümetin beşinci maddesi aynen

MADDE 6. — Hükümetin altıncı maddesi aynen.

Hü.

metlerin ihlâlinden doğan suçların muhakemesi münakalât Vekili veya salâhiyetli kılacağı makamlar tarafından talep edildiği takdirde bu suçları işleyen memur ve müstahdem ve amele ile 2 nci maddede yazılı personel askerî mahkemelerde muhakeme olunmak üzere en yakın vazifeli ve salâhiyetli adli âmirliğe tevdi olunabilir. Bu takdirde suçluların muhakemeleri askerî mahkemelerde yapılır.

Bu gibi maznunları muhakeme edecek askerî mahkemeler, maznunun veya maznunların en büyüğünün Teadül kanunu derecesine göre aldığı maaşa tekabül eden askerî rütbeğe göre teşkil olunur.

MADDE 7. — Birinci maddede yazılı hizmetlerde vazifeli memurlar münakale, muhabere ve mürasele emniyet ve intizamını ihlâl edenleri yakalılarak derhal en yakın zabıta memuruna teslim etmekle mükelleftirler.

Birinci fıkrada yazılı fiil ve hareketleri işleyenler askerî şahıslardan oldukları takdirde haklarında tatbik olunacak muamele Millî Müdafaa ve Münakalât Vekâletlerince tanzim ve tesbit edilecek esaslar dâhilinde cereyan eder.

MADDE 8. — Bu kanuna muhalif olan hükümler mülğadır.

MADDE 9. — Bu kanun neşri tarihinden itibaren mer'idir.

MADDE 10. — Bu kanunun icrasına İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

1 . VIII . 1944

Bş. V. ve		
Ha. V. V.	Ad. V.	M. M. V.
Ş. Saracoğlu	A. B. Türel	A. B. Artunkal
Da. V.	Ha. V.	Mal. V.
Hilmi Uran		F. Ağralı
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
Yücel	Sırrı Day	Fuad Sirmen
S. İ. M. V.		G. İ. V.
Dr. H. Alataş		Suat Hayri Ürgüblü
Zr. V.	Mü. V.	Ti. V.
Ş. B. Hatipoğlu	A. F. Cebesoy	C. S. Siren

Muvakkat E.

MADDE 7. — Hükümetin yedinci maddesi aynen

MADDE 8. — 3634 sayılı kanunun 46 ve 47 nci maddeleriyle bu kanuna muhalif diğer hükümler kaldırılmıştır.

MADDE 9. — Bu kanun neşri tarihinden mer'idir.

MADDE 10. — Hükümetin 10 ncu maddesi aynen

